

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Migrační a integrační politika České republiky

Veronika Procházková

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Procházková**
Osobní číslo: **E14110**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a cel-
níky**
Název tématu: **Migrační a integrační politika České republiky**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je analyzovat vývoj migrační a integrační politiky České republiky v kontextu s počtem cizinců přicházejících do země a zhodnotit přínosy a rizika integrace.

Osnova:

- Teoretické aspekty migrační a integrační politiky.
- Proces formování a vývoj migrační a integrační politiky v České republice.
- Vymezení aktuálních podmínek ke vstupu a k pobytu zahraničních občanů na území České republiky.
- Analýza vývoje počtu cizinců v České republice a jejich integrace.
- Zhodnocení přínosů a rizik integračního procesu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČIŽINSKÝ, P., ČECH VALENTOVÁ, E., HRADEČNÁ, P., HŮLÍKOVÁ, K., JELÍNKOVÁ, M., ROZUMEK, M., ROZUMKOVÁ, P. Zahraniční zaměstnanci na trhu práce v ČR a ve vybraných zemích EU. Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2014. ISBN 978-80-260-7201-0

DRBOHLAV, D. Migrace a (i)migranti v Česku : kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie. ISBN 978-80-7419-039-1

PICK, O., HANDL, V. Zahraniční politika České republiky 1993 -2004: úspěchy, problémy a perspektivy. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. ISBN 80-86506-39-8

TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-19-8

TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Radka Kněžáčková, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 4. září 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: 28. dubna 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 4. 2017

Veronika Procházková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Radce Kněžáčkové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a ochotu, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Děkuji také své rodině za podporu při studiu a svému příteli za trpělivost.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá analýzou a vývojem migrační a integrační politiky a počtem cizinců v České republice. Zkoumá vývoj počtu cizinců a s nimi související přínosy a rizika pro českou společnost, především v uplynulých deseti letech. Hodnotí úspěšnost integračního procesu a možnosti, které cizincům v integraci pomáhají.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cizinec, Česká republika, integrace, migrace,

TITLE

Migration and integration policy of Czech republic.

ANNOTATION

The work is aimed analysis and development of migration and integration policy and quantity of foreigners in the Czech republic. It examines development of quantity of foreigners and the related avail and risks for the Czech society, especially over the last ten years. It assesses success of integration proccces of immigrants and possibility helps them in integration.

KEYWORDS

Foreigner, Czech republic, integration, migration

OBSAH

ÚVOD.....	12
1 TEORETICKÉ ASPEKTY MIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKY.....	13
1.1 Migrační politika	13
1.2 Integrační politika	14
1.3 Pojmy související s migrační a integrační politikou České republiky.....	15
2 PROCES FORMOVÁNÍ A VÝVOJ MIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE.....	17
2.1 Období do roku 1944	17
2.2 Období od roku 1945 do roku 1989.....	18
2.3 Období od roku 1990 do roku 1992.....	19
2.3.1 Migrační politika.....	19
2.3.2 Integrační politika	20
2.4 Období od roku 1993 do roku 2008.....	20
2.4.1 Migrační politika.....	20
2.4.2 Integrační politika	22
2.5 Období od roku 2010 do roku 2016.....	23
2.5.1 Migrační politika.....	23
2.5.2 Integrační politika	25
3 VYMEZENÍ AKTUÁLNÍCH PODMÍNEK KE VSTUPU A K POBYTU ZAHRANIČNÍCH OBČANŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	27
3.1 Podmínky ke vstupu a základní povinnosti po vstupu na území České republiky.....	27
3.2 Druhy pobytů.....	28
3.2.1 Občané Evropské unie a jejich rodinný příslušníci.....	28
3.2.2 Občané ze třetích zemí	29
4 ANALÝZA VÝVOJE POČTU CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH INTEGRACE.....	32

4.1	Počet cizinců v České republice v letech 2005 – 2015	32
4.1.1	Cizinci v krajích České republiky	34
4.2	Mezinárodní ochrana cizinců v České republice	35
4.2.1	Udělené azylы	36
4.3	Zaměstnanost cizinců	38
4.4	Vzdělání cizinců	39
4.5	Kriminalita cizinců	42
4.6	Sňatky a rozvody cizinců	44
4.7	Potomci cizinců narození v České republice	45
4.8	Zemřelí cizinci na území České republiky	46
4.9	Zdravotnictví	47
4.10	Porovnání České republiky s vybranými státy Evropské unie	48
5	INTEGRACE CIZINCŮ	50
5.1	Zhodnocení přínosů a rizik integračního procesu	52
	ZÁVĚR	54
	POUŽITÁ LITERATURA	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nejčastější státní občanství cizinců	34
Tabulka 2: Kurzy českého jazyka a počet zúčastněných osob	50
Tabulka 3: Počet kurzů českého jazyka a zúčastněných osob v Centru na podporu integrace cizinců	51
Tabulka 4: Počet kurzů českého jazyka a zúčastněných osob v MOST PRO o.p.s.....	52

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Počet cizinců v ČR v letech 1993 - 2015.....	32
Obrázek 2: Počet cizinců v jednotlivých krajích České republiky v letech 2005 - 2015.....	35
Obrázek 3: Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 1998 – 2015	36
Obrázek 4: Udělené azylu v ČR v letech 1998 – 2015	37
Obrázek 5: Porovnání žádostí o mezinárodní ochranu s počtem udělených azylů v letech 1998 - 2015	37
Obrázek 6: Vývoj zaměstnaných nebo podnikajících cizinců v ČR v letech 1997 – 2015.....	38
Obrázek 7: Cizinci studující v České republice na různých typech škol	40
Obrázek 8: Cizinci studující v ČR na různých typech škol.....	41
Obrázek 9: Češi na různých typech škol	42
Obrázek 10: Porovnání kriminality Čechů a cizinců v ČR v letech 2004 – 2015	43
Obrázek 11: Vyhoštění cizinci z ČR v letech 1993 – 2015.....	43
Obrázek 12: Sňatky cizinců v ČR v letech 1995 – 2015	44
Obrázek 13: Rozvody cizinců v ČR v letech 1995 – 2015.....	45
Obrázek 14: Potomci narození cizincům v ČR v letech 1995 – 2015.....	46
Obrázek 15: Cizinci zemřelí v ČR v letech 1995 – 2015	46
Obrázek 16: Cizinci ošetření v ČR v letech 2006 – 2015	47
Obrázek 17: Náklady vynaložené na ošetření cizinců v ČR v letech 2006 – 2015	47

Obrázek 18: Cizinci ve vybraných zemích EU v letech 2005 – 2016.....	48
--	----

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR Česká republika

EU Evropská unie

např. například

Sb. Sběrka zákonů

ÚVOD

V době, kdy cestování a přesídlování nepředstavuje žádnou potíž, se migrace v celém světě jeví jako stále větší problém, i přestože má své výhody. V posledních dvou letech zaznamenala nemalý „rozmach“ díky Evropské migrační krizi. Masy uprchlíků přicházejí do Evropy začít nový život, ale vybírají si k tomu pouze určité státy. Ovšem i v předchozích letech k imigraci docházelo, jen nebyla tak intenzivní, jako právě za poslední dva roky. Tato práce se bude zabývat imigrací v České republice v posledních deseti letech. Jejím vývojem, příčinami a mírou, do jaké Českou republiku ovlivňuje, ať už pozitivně nebo negativně. Dále, jaké možnosti mají cizinci při integračním procesu.

Cílem práce je analyzovat vývoj migrační a integrační politiky České republiky a porovnat ho v kontextu s počtem cizinců přicházejících do země a zhodnotit přínosy a rizika integrace.

Práce se člení na dvě části. V první budou vysvětleny teoretické pojmy nezbytné k pochopení dané problematiky. První kapitola obsahuje vymezení pojmů migrace a migrační politika, integrace a integrační politika, nelegální migrace, mezinárodní ochrana, země původu a schengenský prostor. Ve druhé kapitole bude popsán vývoj migrační a integrační politiky od dob Habsburské monarchie až po novodobou Českou republiku. Třetí kapitola vymezí aktuální podmínky pro vstup na území České republiky, jednotlivé druhy pobytů, které cizinec na našem území může získat. Dále stanoví dokumenty, které jsou nezbytné k povolení vstupu na naše území a případně k získání pobytu.

Vývoj počtu cizinců na našem území bude podrobněji analyzovat druhá část práce. Nejprve se zaměří na změnu počtu cizinců v průběhu sledovaného období. Dále bude zkoumat vývoj počtu žádostí o mezinárodní ochranu a z toho plynoucí udělené azyly, zaměstnanost cizinců, vzdělání cizinců, kriminalitu cizinců a jejich vyhoštění, sňatky a rozvody cizinců, počet narozených dětí cizincům, počet zemřelých cizinců na území České republiky a zdravotní péči využívanou cizinci. V neposlední řadě dojde k porovnání stavu v České republice s vybranými členskými státy Evropské unie. Nakonec budou zhodnoceny možnosti, které mají cizinci k dispozici při zvládnutí úspěšné integrace do společnosti.

Získané poznatky jsou zhodnoceny v závěru práce.

1 TEORETICKÉ ASPEKTY MIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKY

1.1 Migrační politika

Migrací se rozumí přesun jednotlivců či skupin z jednoho místa do druhého. Za základní členění můžeme považovat rozdělení na emigraci, imigraci a reemigraci:

- emigrace – nastává v případě, že migrující osoba překračuje hranice svého domovského státu s cílem usadit se v jiném;
- imigrace – migrující osoba, překračuje hranice daného státu s cílem usadit se v něm;
- reemigrace – pokud migrující osoba opustila stát a poté se do něj naopak vrátila;

V případě, že migrující osoba nepřekročí hranice žádného státu, hovoříme o migraci jako o vnitrostátní. V České republice tento druh migrace také probíhá a nejčastějším cílem je především hlavní město Praha. Pokud se migrující osoba přesune za hranice jednoho nebo více států, jedná se o migraci mezinárodní. Migraci dále můžeme rozdělit na dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolná migrace závisí zcela na vůli migranta a může probíhat v i kolektivním nebo masovém měřítku. Důvody k této migraci mohou být různé, od zlepšení ekonomické situace migrující osoby až po daleko závažnější, jako jsou přírodní katastrofy či špatná politická situace, která je v konečném důsledku může vyústit i ve válku. Nedobrovolná migrace závisí na vůli jiné osoby, případně orgánu, který o ni rozhodl a souvisí např. s vyhoštěním nebo evakuací. [21] [30]

Migrace je v současnosti velice sledovaným jevem, jelikož přímo ovlivňuje celkový počet obyvatel v dané zemi. Existují země, kterým se díky migraci zvyšuje počet obyvatel a naopak země, které kvůli migraci obyvatele ztrácejí.

V České republice prošla migrační politika značnými změnami, které byly ovlivněny řadou faktorů. Nejvýznamnější změny nastaly při transformaci ekonomiky a poté při vstupu do Evropské unie, kdy bylo potřeba sladit migrační politiku s unijním právem a v poslední době se jedná o celosvětový problém migrujících osob z východu. V důsledku migrační krize byla Česká republika nucena vymezit k ní svůj postoj. Ministerstvo vnitra, které je mimo jiné pověřeno prováděním migrační politiky, ve spolupráci s dalšími orgány vytvořily Strategii migrační politiky České republiky. V této Strategii je obsaženo sedm hlavních zásad vymezujících problematiku a priority migrační politiky. Tyto zásady zní:

1. Česká republika dostojí povinnosti zajistit občanům v rámci migrační politiky klidné soužití s cizinci a díky účinné integraci zabráni vzniku negativních sociálních jevů,
2. zajistí bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodováním s lidmi,
3. dostojí svým závazkům v oblasti azylu a zajistí flexibilní kapacity svého systému,
4. posílí aktivity s cílem pomoci uprchlíkům v zahraničí a s tím související prevenci dalších migračních toků, včetně podpory rozvoje zemí při zvládnutí migračních krizí,
5. bude prosazovat udržení výhod volného pohybu v rámci Evropské unie a v schengenském prostoru,
6. podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu,
7. dostojí mezinárodním a evropským závazkům v oblasti migrace a aktivně se zapojí do celoevropských debat a hledání společných řešení.

Soulad jednotlivých kroků v rámci Strategie má na starosti Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Hlavním důvodem pro vytvoření Strategie bylo definování výše zmíněných zásad, nástrojů k provádění migrační politiky a také jejich cílů. Obecně lze říci, že migrační politika se snaží maximalizovat pozitiva, která nám migrace přináší a naopak co nejvíce eliminovat a potlačovat její negativa. Jak již bylo zmíněno, migrační politika je značně ovlivněna unijním právem. Tento vliv se projevuje nejvíce v oblasti mezinárodní ochrany, ochrany vnějších hranic Evropské unie a oblasti návratů. V dalších oblastech jako je legální migrace nebo integrace cizinců může Česká republika postupovat dle svého uvážení. [41]

1.2 Integrační politika

Integrací se rozumí proces, do kterého se zapojují nejen imigranti, ale také domácí obyvatelstvo. Pro úspěšnost integrace je bezpodmínečně nutné, aby se imigrant přizpůsobil pravidlům dané země, a naopak od domácích obyvatel se požaduje poskytnutí dostatečného prostoru pro vyjádření imigrantovy kultury, upravení přístupu ke vzdělávání či zaměstnávání. Za cíl integrace považujeme uspokojení zájmů obou stran. Cílovou skupinou integrace jsou především občané pocházející ze zemí mimo EU (výjimečně se týká také občanů Evropské

unie), kteří v České republice legálně pobývají a zároveň nežádají ani jim není poskytována mezinárodní ochrana. V průběhu integračního procesu se imigrantům dostává stejných práv jako domácím obyvatelům. [16][17][21]

Pro realizaci migrační politiky je nutné, aby disponovala nástroji, které ji pomohou dosáhnout vytyčených cílů. Jedním z těchto nástrojů a pravděpodobně i nejdůležitějším je integrační politika. Oproti migrační politice do integrace nezasahuje unijní právo takovou měrou a členské státy v této oblasti disponují značnou samostatností. Pokud stát chce i nadále zachovat svůj ekonomický rozvoj a společnost bez vážných kulturních konfliktů, je důležité mít účinný integrační program. Česká republika se snaží k integraci přistupovat aktivně, podporuje integrační aktivity a projekty na celostátní i nižší úrovni. Úspěšná realizace integrace cizinců nastává tehdy, pokud nedochází k vytváření izolovaných skupin a všichni zúčastnění mají dostatek informací z této oblasti. Přestože řada českých občanů může úspěšnou integraci vnímat odlišně, integrační politika je v dlouhodobém měřítku hodnocena jako bezproblémová. Pro dosažení výše zmíněných dvou cílů vláda České republiky přijala dokument s názvem Koncepce integrace cizinců¹, na jehož základě se každoročně stanovují potřebné úkoly, které musí být v souladu se čtyřmi hlavními prioritami integrace:

- znalost českého jazyka,
- ekonomická soběstačnost,
- orientace ve společnosti,
- vzájemné vztahy cizinců s majoritní společností.

Dosažené výsledky z minulého období hodnotí Zpráva o integraci cizinců, která je předkládána vládě České republiky, Poslanecké sněmovně a také Bezpečnostní radě státu. Vzhledem k tomu, že situace v oblasti migrace a tedy i integrace neustále prochází změnami, aktualizuje se Koncepce integrace cizinců každých pět let. [17][41]

1.3 Pojmy související s migrační a integrační politikou České republiky

Nelegální migrace je vážným celospolečenským problémem, který má potenciál způsobit závažné bezpečnostní problémy a také vnitřní nestabilitu státu. Je proto velice důležité, aby stát k potírání nelegální migrace přistupoval aktivně. Česká republika v rámci aktivního přístupu sestavila dokument s názvem Akční plán boje s nelegální migrací, jenž má za úkol najít správné řešení snížení nelegální migrace a také motivovat migranty k využití legálních

¹ Koncepce integrace cizinců vychází ze Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR, již zmíněnou v kapitole Proces formování a vývoj migrační politiky a integrační politiky v České republice

cest pro pobyt na našem území. Za nelegální migraci se nepovažuje pouze neoprávněný vstup na území státu, neoprávněné opuštění státu nebo neoprávněný pobyt, ale také pobyt, který nedodrжуje účel, na jehož základě bylo povolení k pobytu vydáno. [1]

Mezinárodní ochrana v České republice má dva hlavní stupně. Za vyšší formu je považován *azyl*, za nižší *doplňková ochrana*. **Azyl** je poskytován občanovi třetí země, případně osobě bez státní příslušnosti. Legislativa stanovuje situace, na základě kterých může být azyl udělen. Jedná se o pronásledování žadatele o azyl nebo strach z pronásledování, ať už z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávání politických názorů v domovském státě žadatele nebo ve státě, ve kterém má žadatel trvalé bydliště. Českou republiku nežádá o azyl velké množství osob a vyhověno je ještě menšímu počtu. Pokud je žadateli azyl uznán, stává se z něj po dobu platnosti rozhodnutí azylant neboli uprchlík. Ministerstvo vnitra pro tyto osoby zřizuje a provozuje azylová zařízení, do kterých jsou po udělení azylu uprchlíci přemísťováni. Tato azylová zařízení rozdělujeme na tři druhy – přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. V případě zamítnutí žádosti může být žadateli udělena doplňková ochrana, a to při i nadále trvajícím nebezpečí při návratu do vlasti. Poslední a specifickou formou mezinárodní ochrany je ochrana doplňková, jež se poskytuje při hromadných migracích osob ze třetích zemí a důvodem jejich útěku ze země jsou válečné konflikty, násilí či porušování lidských práv. [40]

Zemí původu se rozumí stát, jehož státní příslušník žádá Českou republiku nebo jinou zemi o poskytnutí mezinárodní ochrany. Pokud nastane situace, že žádající osoba nemá žádnou státní příslušnost, poté se za zemi původu považuje stát, ve kterém má nebo měla osoba poslední trvalé bydliště a je tedy možné předpokládat, že v něm před vstupem do dané země pobývala. [40]

Schengenský prostor je území, ve kterém je umožněn volný pohyb zboží, kapitálu i osob. Vznikl podpisem Schengenské dohody 14. června 1985 a podpisem prováděcí úmluvy 19. června 1990. Do schengenského prostoru nepatří pouze státy, jež jsou členy Evropské unie, ale také ty, které členy nejsou a nechystají se jimi být. V rámci schengenského prostoru rozlišujeme **vnitřní hranice** a **vnější hranice**. Všechny společné pozemní hranice smluvních stran, letiště pro vnitřní lety a námořní přístavy jsou hranice vnitřní. Za vnější hranice považujeme všechny ostatní. [40]

2 PROCES FORMOVÁNÍ A VÝVOJ MIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE

V této kapitole bude popsán vývoj migrační a integrační politiky na českém území. Jednotlivá období budou rozdělena dle významnějších dat související s historií země.

2.1 Období do roku 1944

S migrací se setkáváme již v dávné historii, tou nejnámější je bezesporu Stěhování národů v 5. a 6. století našeho letopočtu, kdy se nakonec na českém území usadili Slované. Od té doby až do počátku 19. století byly tehdejší české země spíše přistěhovaleckou oblastí, hlavně pro obyvatele západní Evropy. Ve 13. století proběhla imigrační vlna, díky které v českých zemích pravděpodobně přibýlo až 25 % obyvatel. Další důležitá imigrace se odehrála v 16. století. Naopak emigrace v tomto období probíhala především z náboženských a politických důvodů. Za vlády Josefa II. byl v roce 1784 vydán první vystěhovalecký patent. Kdo chtěl zemi legálně opustit, potřeboval k tomu úřední povolení. Nejvíce se patent soustředil na umělce a řemeslníky. Dále probíhala emigrace mezi jednotlivými zeměmi monarchie, která byla podporována.

Během průmyslové revoluce v 19. století došlo v českých zemích, kvůli snížené úmrtnosti k nárůstu obyvatelstva a propouštění zaměstnanců v zemědělství. Tyto dva faktory vedly ke zvýšení emigrace. Tehdy se počet lidí, kteří ze země odcházeli, nikde neevidoval, a proto se dnes vychází z tzv. diferenční metody.² Drbohlav ve své knize uvádí, že z českých zemí odešlo do začátku 1. světové války přes 1,5 milionů lidí. V některých zahraničních oblastech se vytvořily české osady a několik z nich existuje dodnes. Vláda monarchie se nejprve snažila tento trend zastavit, a proto prohlásila verbířství a agitátorství lákající k vystěhování za trestné, ale postupně migrační politiku změnila a za určitých podmínek vystěhovalectví povolila. [2][13]

V tomto období můžeme emigraci rozdělit podle cílové oblasti a jejího charakteru na tři hlavní druhy. První a nejvýznamnější byla emigrace *metropolitní*, která se vyznačovala dlouhodobým charakterem a směřovala do Vídně, hlavního města Rakouska – Uherska. Další cílovou destinací byly oblasti v Západní Evropě, kde se těžily nerostné suroviny, a rozvíjel těžký průmysl. Tento typ emigrace nazýváme *průmyslový*. Do USA a Kanady směřoval třetí typ emigrace a to *kolonizační*. Nelze opomenout jeden specifický proud emigrace, který mířil

² Rozdíl mezi bilancí přirozené reprodukce a výsledky sčítání lidu.

do jihovýchodního pohraničí a Ruska se zemědělským charakterem, kde před 1. světovou válkou žilo přibližně 1,2 milionů obyvatel z českých zemí. [13]

Po 1. světové válce a vzniku Československa v roce 1918 se emigrace z českých zemí na nějakou dobu utlumila³, což bylo zapříčiněno i zpřísněním imigračních zákonů v mnoha zemích. Samotné Československo se snažilo své občany při emigraci chránit, a proto vydalo vystěhovalecký zákon, který reguloval, a přísně kontroloval podnikání související s vystěhovalectvím (jednalo se o zprostředkovatele a dopravní firmy). Pokud někdo poskytoval informace související s emigrací, potřeboval k tomu povolení ministra sociální péče. Nejen, že se po vzniku nové republiky omezila emigrace, ale také došlo k návratu některých občanů, kteří emigrovali již dříve. Jednalo se o tzv. reemigrační vlnu a tito lidé tvořili primární zdroj imigrantů přicházejících do země. Československá vláda však nebyla velkým příznivcem reemigrantů, naopak k uprchlíkům přicházejícím především z politických důvodů z Ruska a Německa zaujala liberální přístup. Imigrantům a bezdomovcům mohl být vydán pas, i přesto, že nebylo možné zjistit státní příslušnost. Na konci 20. let byl vydán zákon, který nařizoval, aby zaměstnavatelé žádali o povolení přijmout cizince. Další zákon zavedl povinnost zažádat předem o povolení k pobytu pro všechny cizince. Příchod hospodářské krize, která zasáhla celý svět, opět zvedl počet obyvatel odcházejících ze země.

Uzavření mnichovské dohody a následná nacistická okupace zapříčinila hromadnou emigrace. Díky této dohodě také definitivně skončil liberální přístup k emigrantům a ještě před začátkem války byla přijatá příslušná opatření.

2.2 Období od roku 1945 do roku 1989

Po 2. světové válce v Evropě probíhaly masivní přesuny obyvatelstva. Odhaduje se, že celkově bylo v pohybu více jak pět milionů lidí, z toho asi čtyři miliony v českých zemích. Z československých příhraničních oblastí se za tuto dobu násilně vystěhovalo asi 2,8 milionů Němců, jižní části Slovenska opouštěli Maďaři, kteří se vraceli do své domoviny a dalších cca 50 tisíc osob bylo z Československa vystěhováno na Ukrajinu a na další území SSSR. Ani po roce 1948 se vystěhovávání německých občanů nezastavilo. Naše pohraničí bylo vzhledem k odsunutí Němců značně vylidněné, a proto se začalo s jeho dosidlováním domácím obyvatelstvem z jiných regionů, ale také migranty a reemigrujícími československými občany. Během let 1945 až 1949 se do Československa navrátilo asi 130 tisíc reemigrantů, z toho nejvíce Volyňských Čechů. Další skupiny tvořili Slováci ze Sedmihradska, bulharští zemědělci, Slováci, slovenští Romové a Maďaři.

³ V první polovině 20. let odešlo do zahraničí přibližně 111 tisíc osob, v druhé polovině 20. let asi 45 tisíc osob.

V únoru 1948 došlo v Československu ke změně politické situace, která výrazně ovlivnila další vývoj země a způsobila nelegální emigraci velké části československých občanů. Za zmínku stojí dvě velké emigrační vlny. První z nich proběhla v roce 1948, hned poté, co se moci chopila komunistická strana, druhá následovala po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy.

Předpokládá se, že během tohoto období opustilo zemi okolo 550 tisíc obyvatel. Nelegální migrace převažovala díky přísné vízové politice, která povolila vycestování do nesocialistických zemí pouze omezenému počtu obyvatel. Opuštění státu bez úředního povolení znamenalo ztrátu československého občanství, v případě dopadení až několikaletý trest vězení.

Imigrace se na počátku existence socialistického Československa také vyskytovala, ale pouze v regulované a omezené míře. Hlavním důvodem k přistěhování do republiky byly rodinné důvody. Migranti do země přicházeli především ze střední a východní Evropy, ale také z Řecka a Francie. Přísná migrační politika však vydržela jen do 70. let, kdy se objevil problém s nedostatkem pracovních sil, bez kterých nebylo možné nadále rozvíjet průmysl. Tento jev měly vyřešit mezivládní dohody se socialistickými zeměmi o příchodu jejich občanů do Československa. Nejvýznamnější byla spolupráce s Polskem, Kubou a Vietnamskou socialistickou republikou, která pro nás znamenala odbornou přípravu vietnamských občanů. Tyto i jiné projekty byly v období komunismus státem značně regulovány a samotní migranti byli drženi v ústraní, což je pravý opak toho, čeho se snažíme dosáhnout dnes. [13]

2.3 Období od roku 1990 do roku 1992

2.3.1 Migrační politika

Sametová revoluce v listopadu 1989 přinesla změnu ekonomického a politického systému. Dříve uzavřené a dobře hlídané Československo otevřelo své hranice a začalo navazovat kontakty s vyspělými státy, u kterých mimo jiné hledalo inspiraci i pro řešení migrace. Otevření hranic znamenalo i okamžitý příliv cizích občanů do republiky, ať už se jednalo pouze o turisty nebo o ty, kteří se zde chtěli usadit.

Vláda se na tuto situaci snažila rychle zareagovat, avšak nebyl vytvořen žádný potřebný koncept. Prvním výraznějším opatřením se stal v roce 1992 zákon o pohybu cizinců. Povolení k trvalému pobytu bylo přísně dozorováno a vázáno pouze na rodinné příslušníky a humanitární případy. O povolení k dlouhodobému pobytu mohli cizinci žádat nejen na

zastupitelských úřadech v zahraničí, ale také přímo na území republiky. Krátkodobé pobyty nepodléhaly žádné výrazné regulaci. Podle Barši a Baršové lze tuto situaci nazvat jako „laissez faire“. Se zeměmi, odkud přicházelo nejvíce migrantů, mělo Československo uzavřené dohody o bezvízovém styku. To znamenalo, že do země mohl přijet téměř kdokoliv, ale neměl žádnou záruku povolení k dlouhodobému pobytu, což pravděpodobně vyústilo až k nelegálním pobytům migrantů. Cizinci, kteří do země přijeli za prací, si k tomu potřebné formality vyřizovali až po příjezdu. Nejprve se jednalo o povolení k podnikání na živnostenském úřadu a poté o povolení k pobytu. [2][13][31]

2.3.2 Integroční politika

Jak je již výše zmíněno po otevření československých hranic začaly do republiky proudit cizinci. Ti, kteří se rozhodli u nás usadit, nazýváme imigranty a celý proces imigrací. Pro tehdejší Československo zcela nový jev.

Vláda se také snažila věnovat integraci značnou pozornost, a proto již v roce 1991 bylo přijato opatření na pomoc uprchlíkům při získávání bydlení a při výuce českého jazyka. Nicméně uprchlíci nebyli jediní, kteří k nám přicházeli, další „skupinu“ tvořili ekonomičtí migranti stěhující se za prací s cílem usadit se natrvalo. Československo se také snažilo integrovat české krajany přicházející především z Ukrajiny, Běloruska a později také z Kazachstánu. Tito reemigranti získávali pobyt za preferenčních podmínek. [2][13]

2.4 Období od roku 1993 do roku 2008

2.4.1 Migrační politika

Po rozpadu Československa žádali o české občanství především Slováci, kteří se rozhodli na našem území zůstat. Další slovenští občané do nově vzniklé České republiky přijížděli. Na rozdíl od migrantů z jiných států Slováci nemuseli žádat o víza umožňující dlouhodobý pobyt a nepotřebovali ani pracovní povolení, stačila jim pouze registrace na úřadu práce.

I přes nadále trvající liberální přistěhovaleckou politiku se začaly objevovat první omezující opatření. Policie začala migranty na hranicích kontrolovat a účel jejich dlouhodobého pobytu nemohl být měněn. Novela živnostenského zákona z roku 1995 zabezpečovala migrantům, kteří na našem území chtěli podnikat a měli povolení k dlouhodobému pobytu stejné podmínky jako českým občanům.

V roce 1997 se v České republice začala zhoršovat ekonomická situace mající za následek i růst nezaměstnanosti. Panovaly obavy o negativním působení migrantů na trh práce, úřady

práce proto zpřísnily kritéria pro získání pracovního pobytu. V tomto období Česká republika začala vyjednávat s Evropskou unií o jejím členství a dále vstupovala do dalších mezinárodních organizací (např. Rada Evropy, OBSE, OECD a NATO), což se zcela jistě odrazilo i na přístupu k migraci. Státní administrativu začala plně zaměřovat harmonizace s předpisy Evropské unie a migrační politika byla odsunuta do pozadí, kde se podle Barši a Baršové „sama vyvíjela“. Ani v dalších letech se ekonomická situace nezlepšila, počet nelegálních migrantů na našem trhu naopak rostl. Česká vláda byla nucena zpřísnit pravidla pro cizince, kteří u nás chtěli pracovat. V roce 2002 byly přijaty dva zákony týkající se imigrace.⁴ [2][13][26]

První ze zákonů zavedl vízový a pobytový režim a imigranti museli zažádat o vstupní víza a prodloužení pobytových víz na českém zastupitelském úřadu v zahraničí, dále definoval přechodný a trvalý pobyt a umožnil migrantům po deseti letech dlouhodobého pobytu žádat o pobyt trvalý. Druhým ze zákonů byl azylový, který poprvé zavedl pojmy „azylant“ a „žadatel o azyl“. Snaha o sladění s předpisy Evropské unie vedla k přidání tzv. tří londýnských rezolucí⁵ do zákona, díky kterým se definoval institut zjevně neodůvodněné azylové žádosti. Zákon azylantům umožnil pobyt mimo azylová zařízení, nárok na finanční podporu a vstup na český pracovní trh bez povolení. [2][13]

V roce 2002 byla v České republice zavedena vízová povinnost pro vstup do země především vůči občanům z východních zemí. O rok později proběhla novela zákona o pobytu cizinců, vláda také schválila program, který měl na český pracovní trh získat kvalifikované migranty. Zároveň v rámci novely azylového zákona bylo žadatelům o azyl zakázáno pracovat v prvním roce řízení. Imigranti zdržující se ve speciálních zařízeních, mohli požádat o azyl pouze v prvních sedmi týdnech jejich pobytu a museli zde i nadále zůstat.

Významným mezníkem migrační politiky v České republice se v roce 2004 stal vstup do Evropské unie, kdy bylo nutné začít odlišovat občany Evropské unie a občany třetích zemí a začít s evropskou integrací. Ještě před vstupem, v roce 2003, byl spuštěn program „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ týkající se především východních zemí. Uchazeči o tento program museli mít alespoň středoškolské vzdělání, platné povolení nebo vízum k pobytu a pracovní povolení. V případě zapojení uchazeče do programu mu byla zkrácena doba potřebná k udělení trvalého pobytu. Tento program však nezajišťoval žádnou pomoc, práci ani bydlení. Počet dostupných míst v programu nikdy nebyl plně využit. Dušan

⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území Česka, a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

⁵ 1. žádost podaná pouze z ekonomických důvodů, 2. úmyslné udání nesprávných údajů, 3. žadatel přichází z tzv. bezpečných třetích zemí či z bezpečné země původu

Drbohlav ve své knize uvádí, že v roce 2008 bylo do projektu zapojeno 1 281 účastníků, což je méně, než se čekalo. Dále před vstupem do Evropské unie došlo k novelám některých zákonů, které by mohly omezovat pohyb občanů Evropské unie a Švýcarska. Zavedl se institut povolení k dlouhodobému pobytu už po jednom roce. Novela azylového zákona nově přinesla institut dočasné ochrany, která je udělována azylantům hrozícím nebezpečí v zemi původu. V roce 2006 byly do azylového zákona přidány kvalifikační směrnice, které museli splňovat příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, pokud žádali o stratu uprchlíka, případně o mezinárodní ochranu. V témže roce došlo ke zkrácení době pro získání trvalého pobytu deseti na pět let. [2][26]

V tomto období výrazně stoupl počet účelových sňatků nebo účelových uznání otcovství, proto bylo zákonem⁶ stanoveno, že rodinný příslušník českého občana může získat trvalý pobyt až po dvou letech legálního pobytu a zároveň musí být alespoň jeden rok v postavení rodinného příslušníka. V praxi toto opatření migrantům způsobilo mnoho komplikací a nejistot, např. hrazení nákladného zdravotního pojištění. [2][31]

Od roku 2007 Ministerstvo průmyslu a obchodu připravovalo projekt zelených karet, který vstoupil v platnost o dva roky později. Účastníci projektu museli být vysoce kvalifikovaní migranti. Nižší vzdělání bylo povoleno pouze občanům z vybraných dvanácti zemí. Vydání zelené karty znamenalo snížení administrativy v imigračním postupu. Hlavním cílem projektu bylo podpořit krátkodobou pracovní migraci a zároveň bojovat proti té nelegální. Uchazeč musel o zelenou kartu požádat již v zahraničí. Po vydání mu sloužila jako povolení k pobytu a k práci na dobu tří let s množností prodloužení pro vysoce kvalifikované pracovníky a na dobu dvou let bez možnosti prodloužení pro pracovníky s nižší kvalifikací. Aby čeští občané nebyli na trhu práce znevýhodněni, mohly se zelené karty vydávat pouze na pozice, které byly dlouhodobě neobsazené. Díky projektu se zaměstnavatelům zjednodušil postup získávání zahraničních pracovníků, protože došlo ke zrušení povolení, které umožňovalo získat zaměstnance ze zahraničí. Pro zahraniční pracovníky se zavedla ochranná lhůta šedesáti dnů, kdy si v případě ztráty zaměstnání mohli hledat nové. [2]

2.4.2 Integrovní politika

Na pomoc imigrantům vstoupil v roce 1994 v platnost program „Státní asistenční program pro integraci“. Uvedená pomoc se týkala především nájemního bydlení, později i sociálního

⁶ Zákon č. 379/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

a pracovního poradenství a bezplatných kurzů českého jazyka. O pět let později byl přijat první ucelený koncept „Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky“. Za další rok z něho vzešla podrobnější „Koncepce integrace cizinců na území ČR“, která kladla důraz na sociální integraci imigrantů, jejich ochranu před diskriminací a rovné postavení na trhu práce. Snažila se tak dostat imigranty do stejného postavení jako měl český občan. V této koncepci se značně promítají dokumenty Evropské unie. V rámci migrace plnily významnou úlohu nevládní neziskové organizace, které se zaměřovaly na pomoc imigrantům a pomohly vzbudit zájem médií. [2][31]

Ministerstvo práce a sociálních věcí převzalo v roce 2004 kontrolu nad integrační politikou. Původní Koncepce integrace nebyla shledána za příliš efektivní, protože se zaměřovala pouze na práva cizinců a zcela vynechávala jejich sociální integraci, a proto byla vytvořena nová koncepce. Ta vytyčila čtyři nové integrační oblasti - 1. znalost českého jazyka, 2. ekonomická soběstačnost migrantů, 3. orientace migrantů ve společnosti, 4. vztahy migrantů se členy majoritní společnosti – a v každé z nich stanovila cíle a opatření, potřebná k jejich dosažení. Aktualizovaná koncepce se snaží integrovat především imigranty, kteří chtějí na území České republiky pobývat dlouhodobě nebo trvale a stali se soběstačnými a přínosnými pros stát. [2][31]

Ministerstvo vnitra převzalo zpět kontrolu nad integrační politikou v roce 2008. Za cíl si stanovilo zabránit vytváření uzavřených komunit a předcházet tak jejich sociálnímu vyloučení. V souladu s tímto cílem se integrační politika přenesla na regionální a lokální úroveň.

2.5 Období od roku 2010 do roku 2016

2.5.1 Migrační politika

V roce 2010 proběhla novela zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Tento zákon se v dalších letech (2013, 2016) změnil ještě několikrát, nicméně s touto novelou je spojeno vydání dvou důležitých vyhlášek. První vyhláška⁷ stanovovala okruh cizinců, kteří dostali právo na setrvání v tranzitním prostoru mezinárodního letiště v České republice na základě letištního průjezdního víza. Pokud cizinec daným dokladem nedisponuje, může pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na základě přímo použitelného právního

⁷ Vyhláška č. 428/2010 Sb., kterou se stanoví okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitních prostorech mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza.

předpisu Evropského společenství.⁸ Druhá z vyhlášek⁹ se týkala stanovení výjimky při žádání o vízum nebo povolení k pobytu. Pokud cizinec pochází ze státu uvedeného ve vyhlášce, je možné, aby o vízum nebo trvalý pobyt zažádal i na jiném zastupitelském úřadu. [37][38]

Dalším zákonem, který velice často prochází novelizací je zákon o azylu. Jeho poslední novela se datuje k 16. září 2016 rušící zákon o uprchlících.¹⁰ V souvislosti s tímto zákonem (týká se i pobytu cizinců) je vhodné zmínit vyhlášku z roku 2011¹¹, která se zabývá pořizováním biometrických údajů cizincům, jako jsou údaje o zobrazení obličeje, otiscích prstů a pořizování podpisu. Tyto biometrické údaje se snímají také občanům České republiky při žádosti o vydání cestovního pasu. V souvislosti s migrační krizí byla v roce 2015 vydána další vyhláška¹² stanovující bezpečné země původu. Do tohoto seznamu nebyly zahrnuty třetí země. [35][36]

Momentálně „hýbe“ migračními politikami všech členských států Evropské unie uprchlická krize. V České republice se tato krize oproti jiným státům zatím výrazně neprojevila. V roce 2014 bylo evidováno pouze o čtyři stovky více žádostí o azyl než v předchozím roce a ani v dalších letech tento počet nijak skokově nenarůstal, přesto je nutné, aby Česká republika flexibilně reagovala na mírně rostoucí počet žádostí, a přijímala žadatele o azyl.

V letech 2014 a 2015 se Česká republika připravovala na větší počet imigrantů z Ukrajiny, jejíž východní část přestávala být bezpečná v důsledku rostoucího konfliktu. Oproti předpokladu se zvýšil počet imigrantů z Kosova, pro které Česká republika znamenala pouze tranzitní místo. Ti, co na naše území vstoupili nelegálně, byli navraceni do Maďarska nebo přímo do Kosova. Až v roce 2015 byl na území České republiky zaznamenán vyšší výskyt migrantů jiných národností. Jednalo se především o Iráčany, Somálce a Syřany. Ministerstvo vnitra České republiky se snažilo podat migrantům pomocnou ruku v podobě žádosti o mezinárodní ochranu, aby jejich pobyt mohl být zlegalizován. Většina z nich však tuto nabídku odmítla, a proto Ministerstvo vnitra, pokud k tomu byl dán důvod, přistupovalo k zadržení osob a jejich vrácení zpět. Přestože Česká republika není primární cílovou destinací imigrantů, v důsledku nelegální migrace navýšila kapacitu v detenčních zařízeních

⁸ Čl. 3 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009.

⁹ Vyhláška č. 429/2010 Sb., kterou se stanoví výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu.

¹⁰ Vyhláška č. 498/2010 Sb.

¹¹ Vyhláška č. 88/2011 o technických podmínkách a postupu při pořizování biometrických údajů a podpisu cizince pro účely vydání průkazu o povolení k pobytu.

¹² Vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců.

asi čtyřnásobně. Díky zatím nekompromisnímu přístupu se České republice daří držet imigraci pod kontrolou. [27]

2.5.2 Integrační politika

V důsledku ekonomické krize, která propukla v roce 2008, klesl v České republice počet imigrantů, což pravděpodobně způsobila i vládou přijatá opatření v roce 2009, která omezovala příchod zahraničních pracovníků na český trh. Dále se o to zasloužil projekt dobrovolných návratů, kdy Česká republika pomohla zajistit důstojný návrat cizincům zpět do země původu, v případě, že zde přišli o práci.¹³ Přesto zde zůstala značná část cizinců bez zaměstnání, kteří pro zajištění trvalého pobytu na našem území měnili účel tohoto pobytu na podnikání. V řadě případů podnikat vůbec nezačali a hrozilo, že díky neplnění účelu se jejich pobyt stane nelegální a zároveň, že se díky nedostatku financí zadluží. Vzhledem k výše zmíněným problémům bylo rozhodnuto, že se integrační politika zaměří na systematické monitorování a vyhodnocování situace a postavení cizinců v České republice, intenzivní integrační opatření v místech významného soustředění cizinců, spolupráci s regionální veřejnou správou, rozšíření spektra subjektů podporujících integraci, jejich vzájemnou spolupráci a sdílení zkušeností. Zároveň se rozšířilo pole působnosti integrační politika, která se více zaměřila na integraci dětí a mládeže. [42]

V roce 2011 proběhla Aktualizace Koncepce integrace cizinců, která analyzovala imigranty na území České republiky. Zjistilo se, že jejich počet se kromě období krize zvyšuje. Dále definovala problémy vyskytující se v oblasti integrace cizinců. Mezi tyto problémy patřila znalost českého jazyka, především u starších osob, informovanost cizinců a orientace cizinců ve společnosti, která není vždy dostačující, přístup ke zdravotní péči, kdy pojišťovny nerady pojišťovaly imigranty a oni samotní se o tuto problematiku příliš nezajímali, a mnoho dalších problémů, které souviseli se zaměstnáním a samotnou integrací. [15]

V rámci aktualizace byly stanoveny nové cíle integrační politiky odpovídající novým trendům a aktuálním potřebám. Elementární schopností imigranta je samostatnost, soběstačnost a realizace všech aktivit bez pomoci jiného subjektu. Cílová skupina se rozšířila i o občany členských zemí Evropské unie, ale pouze v případě nezbytné potřeby. Dříve byla integrační opatření poskytována až po příjezdu do země, nyní v rámci lepší informovanosti již před odjezdem, formou např. asistenčních projektů v zemi původu. Značná pozornost se zde

¹³ Jednalo se přibližně o dva tisíce osob.

také věnuje dětem cizinců, mládeži (nazývána také druhou generací cizinců) a ženám-cizinkám.

Od aktualizace Koncepce vydává vláda České republiky každý rok Usnesení k Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců. V tomto usnesení se vždy krátce zabývá analýzou počtu a složením imigrantů na našem území, objevují se zde návrhy opatření, které je potřeba provést. Tato problematika bude představena v další kapitole.

3 VYMEZENÍ AKTUÁLNÍCH PODMÍNEK KE VSTUPU A K POBYTU ZAHRANIČNÍCH OBČANŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Následující kapitola bude pojednávat o aktuálních podmínkách pro vstup na území České republiky a dalších povinnostech, které jsou pro vstup nezbytné, především pro občany pocházející ze zemí mimo EU. V další části budou popsány jednotlivé druhy pobytů, které cizinec může v ČR získat.

3.1 Podmínky ke vstupu a základní povinnosti po vstupu na území České republiky

Česká republika a všechny její sousední státy jsou součástí schengenského prostoru. Z tohoto důvodu se zde hraniční kontrola provádí pouze na mezinárodních letištích. Občané Evropské unie se mohou v rámci schengenského prostoru neomezeně pohybovat pouze s platným dokladem totožnosti, a totéž platí i při letecké dopravě.

Občané třetích zemí¹⁴ potřebují pro vstup do České republiky platný cestovní doklad, jehož platnost je minimálně další tři měsíce po předpokládaném odjezdu ze země a byl vydán v předcházejících deseti letech. Další povinností je platné krátkodobé nebo dlouhodobé vízum či platné povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, zdůvodnění účelu a podmínky pobytu, zajištění dostatečných prostředků na obživu během pobytu a návrat zpět. Osoby, které se chystají vstoupit na území České republiky, nesmí mít odepřený vstup a nesmí být považováni za hrozbu bezpečnosti státu a vnitřního pořádku země. [28]

Hraniční kontrola občanů ze třetích zemí

Každý občan třetí země je povinen při vstupu na území České republiky předložit platný cestovní doklad, výjimku tvoří osoby mladší patnácti let, které jsou zapsány v cestovním dokladu osoby, se kterou cestují, a prokázat dostatečné prostředky k pobytu. Cestovní doklady občanů ze třetích zemí se opatřují vstupním (nebo výstupním) razítkem.

Povinnosti občanů třetích zemí po vstupu na území České republiky

Do tří dnů ode dne vstupu na území České republiky musí každý občan ze třetí země ohlásit svou přítomnost na místně příslušném odboru cizinecké policie.¹⁵ Na tomto odboru se

¹⁴ Za občana třetí země považujeme osobu, která nepochází z členských států EU, Norska, Švýcarska, Lichtenštejnska a Islandu.

¹⁵ Pokud občan třetí země přijíždí pro vyzvednutí povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, může tuto povinnost splnit i na pracovišti Ministerstva vnitra České republiky, kde mu budou odebrány biometrické údaje.

prokáže platným cestovním pasem a vyplněným přihlašovacím lístkem na požádání předloží i doklad o cestovním zdravotním pojištění. [28]

Ohlašovací povinnost zaniká v případě, že ji za něj splnil ubytovatel.¹⁶ Dále se tato povinnost nevztahuje na osoby mladší patnácti let, člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice, jeho rodinného příslušníka registrovaného Ministerstvem zahraničních věcí nebo občana třetí země, kterému Ministerstvo vnitra zajišťuje ubytování. [28]

Občan třetí země je povinen nahlásit změnu osobních údajů v cestovním dokladu a v dokladu vydaném k pobytu. Tyto změny se v případě krátkodobého pobytu nebo bezvízového pobytu hlásí na cizineckou policii, v případě dlouhodobého nebo trvalého pobytu na pracovišti Ministerstva vnitra České republiky. Na požádání policie je občan třetí země povinen prokázat dokladem totožnosti, platným cestovním pasem nebo průkazem povolující pobyt. [28]

3.2 Druhy pobytů

Pro setrvání v ČR je možné získat více druhů pobytů. Primárním kritériem je, zda žadatel pochází z EU. V takovém případě je pro něj pobyt v České republice snazší, než pro občany ze zemí mimo Evropskou unii.

3.2.1 Občané Evropské unie a jejich rodinný příslušníci

Občan Evropské unie, ale také Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska a dále jejich příslušníci (manžel, dítě, rodič) se mohou volně pohybovat v členských státech Evropské unie. Hraniční kontroly probíhají pouze na vnějších hranicích, v České republice pouze na mezinárodních letištích při letech z nebo do států mimo schengenský prostor.

Potvrzení o přechodném pobytu

Při pobytu delším než třicet dní má cizinec ohlašovací povinnosti u cizinecké policie dle místa pobytu. Česká republika umožňuje pobyt pouze na základě dokladu totožnosti nebo cestovního pasu. U pobytu delšího než tři měsíce může cizinec zažádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu nebo o povolení k trvalému pobytu.¹⁷

¹⁶ Ubytovatel je povinen nahlásit každého cizince do 24 hodin od počátku ubytování na cizineckou policii.

¹⁷ Potvrzení o přechodném pobytu je pouze dobrovolné.

Povolení k trvalému pobytu

Pokud cizinec nepřetržitě pobývá na území České republiky alespoň pět let, může požádat o povolení k trvalému pobytu. K tomu potřebuje doklad o nepřetržité pětileté přítomnosti, cestovné doklad, doklad o zajištění ubytování a dvě fotografie. Případně má cizinec po dvou letech nepřetržitého pobytu právo požádat o povolení, pokud je rodinný příslušník občana Evropské unie nejméně jeden rok. [14]

Žádost o povolení k trvalému pobytu se podává na místně určeném pracovišti Ministerstva vnitra. Ministerstvo vnitra má na vyřízení žádosti šedesát dnů. Pokud je povolení uděleno, je vydán průkaz s platností na deset let, který lze opakovaně prodlužovat a cizinec se automaticky stává pojištěncem Veřejné zdravotní pojišťovny a má právo na bezplatnou zdravotní péči. [14]

3.2.2 Občané ze třetích zemí

Za občana třetí země považujeme obyvatele státu, který není členem Evropské unie, s výjimkou občanů Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. S některými třetími zeměmi má Česká republika uzavřené dohody o bezvízové povinnosti.

Bezvízový pobyt

Občan třetí země je oprávněn pobývat bez víza na území České republiky maximálně devadesát dnů a během tohoto pobytu nemůže pracovat, jinak by se na něj vízová povinnost vztahovala. V případě, že cizinec nepředloží své doklady na letišti, vztahuje se na něj ohlašovací povinnosti u cizinecké policie (viz výše). [14][28]

Vízový pobyt

Vízový pobyt se týká občanů třetích zemí, se kterými Česká republika neuzavřela dohodu o bezvízovém styku. Podle délky pobytu můžeme tyto víza dělit na krátkodobá a dlouhodobá.

a. Krátkodobé vízum

Vízum, které slouží k jednomu nebo více vstupům a opravňuje k pobytu na území schengenského prostoru po dobu maximálně devadesáti dnů. Rozlišuje se účel, na jehož základě je příslušné vízum vydáno. Udělené krátkodobého víza má na starosti zastupitelský úřad České republiky v dané zemi. K žádosti o krátkodobé vízum se předkládá vyplněný formulář žádosti o udělení schengenského víza, platný cestovní doklad, fotografie, doklad o cestovním zdravotním pojištění a další podpůrné doklady – doklady prokazující účel

pobytu, doklady týkající se ubytování a další. Během podání žádosti žadatel může být vyzván k odebrání biometrických údajů. [34]

b. Dlouhodobé vízum

Dlouhodobé vízum slouží k pobytu delšímu než devadesát dnů a kratšímu než jeden rok. Žádost je nutné podat na zastupitelském úřadu v zahraničí.¹⁸ K žádosti se předkládá doklad potvrzující účel pobytu, cestovní doklady, doklad o zajištění ubytování, určité finanční prostředky, fotografie, někdy také čistý trestní rejstřík a lékařská zpráva o aktuálním zdravotním stavu. Zastupitelský úřad předá žádost o dlouhodobé vízum Ministerstvu vnitra České republiky, které rozhodne do devadesáti dnů. V případě zamítnutí žádosti má žadatel právo do patnácti dnů ode dne doručení rozhodnutí požádat Ministerstvo vnitra o nové posouzení důvodu neudělení víza. V opačné situaci, kdy je dlouhodobé vízum uděleno, je nutné předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění. [14][28]

Dlouhodobý pobyt

Cizinec je oprávněn tuto žádost podat v případě, že se zdržuje na území České republiky na základě dlouhodobého víza, plánuje přechodný pobyt na dobu delší než jeden rok a účel pobytu se nezměnil. Žádost se podává nejdříve 120 dnů před koncem platnosti původního povolení a nejdéle poslední den platnosti. Pokud je dlouhodobý pobyt povolen, cizinec obdrží průkaz o povolení k pobytu. [28]

Povolení k trvalému pobytu

Povolení k trvalému pobytu je vydáváno na žádost cizince, který se na území České republiky zdržoval nepřetržitě alespoň pět let.¹⁹ Žádost se podává na místně příslušném pracovišti Ministerstva vnitra. Spolu se žádostí se předkládají doklady o splnění pěti let nepřetržitého pobytu, o zajištění ubytování, o zajištění prostředků k pobytu, o absolvované zkoušky z českého jazyka, případně výpis z rejstříku trestů. V případě kladně vyřízení žádosti cizinec obdrží průkaz o povolení k pobytu. [14]

Pokud žadatel prokáže český původ, může požádat o povolení k trvalému pobytu z důvodu hodných zvláštního zřetele a nemusí splnit podmínku nepřetržitého pětiletého pobytu na území České republiky. Stejně pravidlo se týká i manžela/ manželky nebo nezletilého dítěte českého občana.

¹⁸ Zákon stanovil případy, kdy je možné podat žádost v České republice.

¹⁹ V případě pobytu za účelem studia postačuje pouze polovina doby.

Zaměstnanecká karta

Tato je karta je vázna na konkrétní pracovně-právní poměr s platností maximálně dva roky, kdy platnost je možné opakovaně prodloužit. Zaměstnanecká karta nahrazuje víza do devadesáti dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání nebo zelenou kartu. [14]

Modrá karta

Modrá karta se týká zaměstnání, u kterých se předpokládá vysoká kvalifikace. Daná kvalifikace musí být alespoň na úrovni vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělání.

[14]

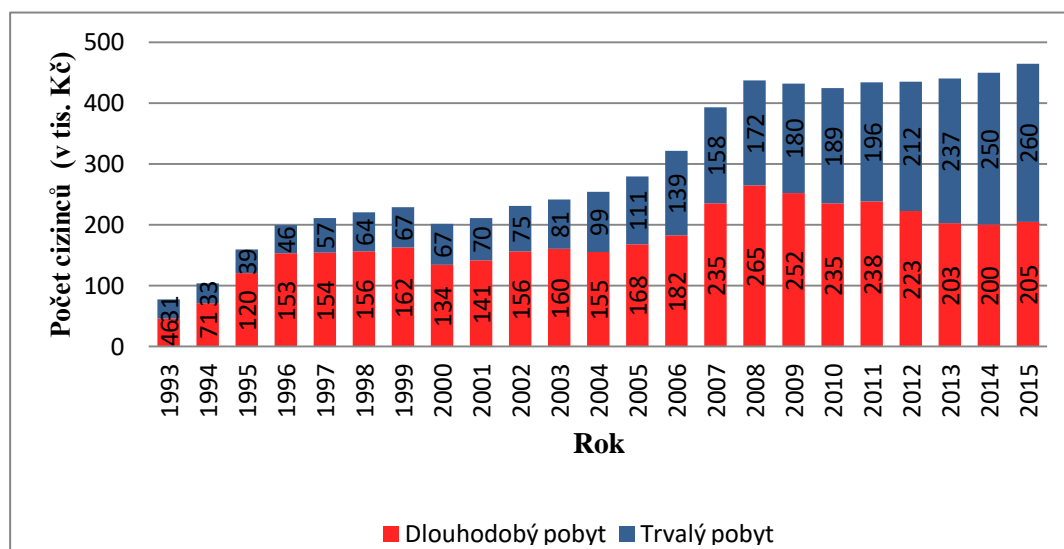
4 ANALÝZA VÝVOJE POČTU CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH INTEGRACE

Statistiky v České republice vytváří a spravuje Český statistický úřad. Jedná se o ústředí orgán státní správy. Kromě již zmíněných statistických činností spolupracuje s dalšími subjekty, ať už domácími nebo unijními (např. Eurostat).

Od propuknutí Evropské migrační krize v roce 2015 se migrace stala jedním z nejvíce diskutovanějších témat na světě. Imigranti se do Evropy dostávají dvěma hlavními trasami: Balkánskou a Středomořskou. Ani jedna z tras přes Českou republiku primárně nevede, přesto ji někteří imigranti volí jako tranzitní zemi na své cestě především do Německa. Nelze však jednoznačně tvrdit, že krize na Českou republiku nemá žádný vliv. Další část práce se proto zaměří na vývoj počtu imigrantů v České republice, především v letech 2005 - 2015. Toto desetiletí je zvoleno především pro vstup ČR do EU v roce 2004. Grafy na obrázcích budou sledovat i předchozí období. Dále, jak jejich přítomnost ovlivňuje naši společnost a ekonomiku, ať už se jedná o zaměstnanost, vzdělání, kriminalitu nebo integraci a porovnáme situaci u nás s vybranými zeměmi Evropské unie.

4.1 Počet cizinců v České republice v letech 2005 – 2015

Za více než dvacet let existence České republiky došlo k razantním změnám, které se výrazně dotkly sčítání cizinců na našem území. První taková změna proběhla v roce 2000, kdy krátkodobé vízum bylo zkráceno na 90 dnů z původních 180, druhou významnou změnou byl vstup do Evropské unie.

Obrázek 1: Počet cizinců v ČR v letech 1993 - 2015

Zdroj: [5], zpracování vlastní

Graf na obrázku 1 zobrazuje, že počet cizinců²⁰, kteří mají povolení k dlouhodobému, nebo trvalému pobytu v České republice od jejího vzniku, téměř nepřetržitě narůstá. Za sledované období se jedná o nárůst přibližně o 66 %.

Vstup do Evropské unie s sebou přinesl určité legislativní změny a vzhledem k otevření hranic pro členské státy se předpokládal skokový nárůst počtu především evropských obyvatel. Z grafu je ovšem patrné, že navýšení neproběhlo v rámci jednoho roku, ale postupně během následujících čtyř let. Největší růst představuje rok 2007, kdy došlo k navýšení přibližně o 22 % oproti roku 2006. Další a do této chvíle poslední změnou je úprava kritérií sčítání počtu cizinců v roce 2011.

Za povšimnutí stojí poměr mezi dlouhodobými a trvalými pobytů. V prvních sledovaných letech trvalé pobyty tvoří 41 % a dlouhodobé pobyty 59 % celkového počtu udělených pobytů. Způsobil to fakt, kdy na začátku existence naší republiky byly trvalé pobyty přiznávány převážně rodinným příslušníkům, což se postupně změnilo. V následujících letech se poměr obrátil. Dnes trvalé pobyty tvoří 56 % z celkového počtu udělených pobytů. Trvalé pobyty se v průběhu sledování navýšily více než dvojnásobně, naopak u dlouhodobých pobytů není změna tolik patrná. V ČR přibylo v roce 2016 oproti předchozímu 3 – 4 % cizinců, což lze považovat za běžný vývoj. Například do Německa přišlo podle Eurostatu v roce 2016 zhruba o 14 % cizinců více než v roce 2015.

V České republice momentálně žije přibližně 10,5 milionů obyvatel. Z toho je cca 465 tisíc cizinců. To znamená, že cizinci tvoří 4,5 % celé populace. V roce 2005 zde žilo přibližně 10,2 milionů obyvatel a cizinci tvořili necelá 3 % populace. Lze tedy jednoznačně říci, že díky cizincům se v České republice zvyšuje počet obyvatel. Bez jejich přítomnosti by naopak došlo v průběhu sledovaného období k poklesu asi o 300 tisíc osob.

Národnostní složení cizinců na našem území se od vzniku České republiky příliš nemění. Na prvních pěti místech se každoročně objevují Ukrajinci, Slováci, Vietnamci, Poláci, Rusové, viz tabulka 1 níže. Doplněny jsou o Němce, Bulhary, Srby, Moldavany, Američany, Číňany a další.

²⁰ Za cizince se od roku 2000 považují všechny osoby pobývající na území České republiky, které nemají české státní občanství. Jedná se tedy, jak o občany třetích zemí, tak o občany Evropské unie.

Tabulka 1: Nejčastější státní občanství cizinců

Pořadí	Státní občanství
1.	Ukrajinské
2.	Slovenské
3.	Vietnamské
4.	Polské
5.	Ruské

Zdroj: [8][43], zpracování vlastní

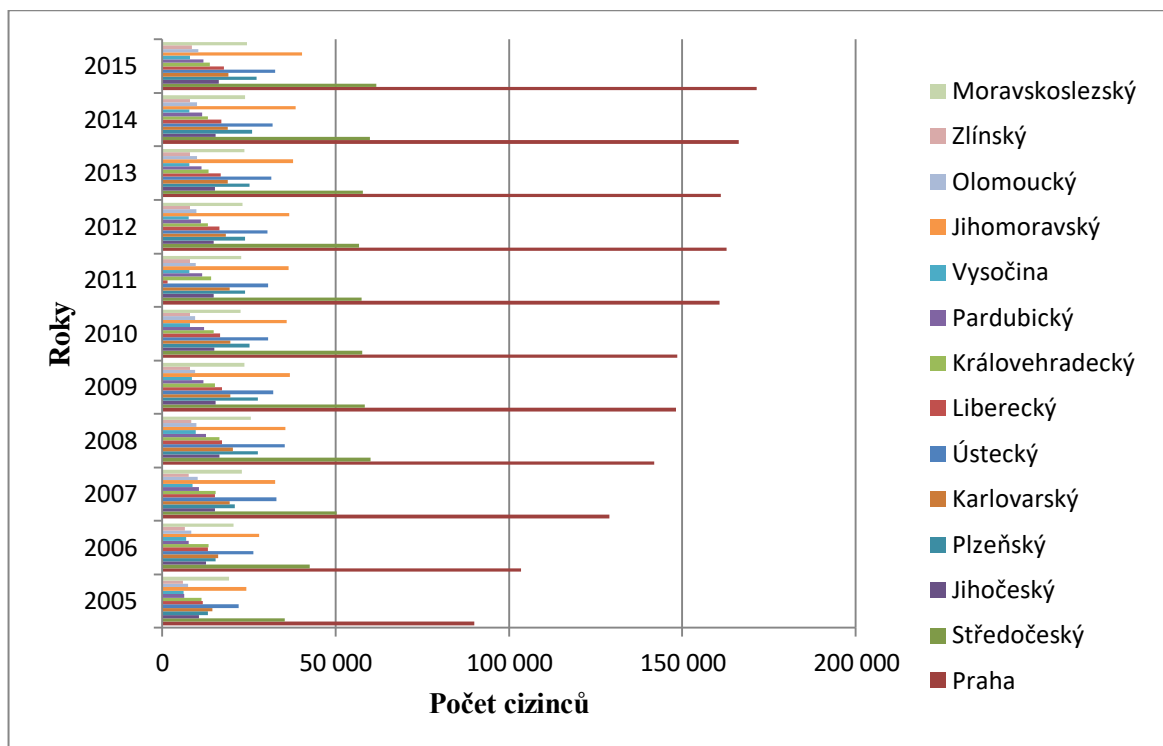
Za přirozenou migraci lze považovat tu ze sousedních zemí sdílející s námi společnou historii a na jejím základě i velice podobnou kulturu. Společná historie z období komunismu v minulém století nás rovněž spojuje s Ukrajinou a Ruskem. O Ukrajincích je všeobecně známo, že přijíždějí za prací a své výdělky poté posílají rodinným příslušníkům, kteří na Ukrajině zůstali. V teoretické části je uvedeno, že komunistická vláda se v 80. letech snažila najít pracovní sílu i ve Vietnamu. To dalo základ jejich přistěhovalectví do České republiky. Dnes s přibližně 60 tisíci osobami tvoří jednu z největších komunit v České republice. [7]

4.1.1 Cizinci v krajích České republiky

Dle grafu na obrázku 2 je stejně jako pro občany České republiky nejlepším místem pro život Praha. Od roku 2005 se zde pohybuje přibližně 35 % všech cizinců, dalších cca 13 % se nachází v blízkosti hlavního města ve Středočeském kraji. Zbylých asi 52 % cizinců je rozprostřeno po dalších dvanácti krajích. Naopak nejméně cizinců, okolo 2 % se nachází ve Zlínském a Olomouckém kraji. Oba patří svou rozlohou mezi ty menší.

Co se týče hustoty cizinců v krajích²¹, nejvyšší je opět v Praze a činí cca 13 %. V ostatních krajích hustota dosahuje 1 – 4 %, výjimkou je Karlovarský kraj se 6 %.

²¹ Jedná se o počet cizinců na počet obyvatel v kraji.

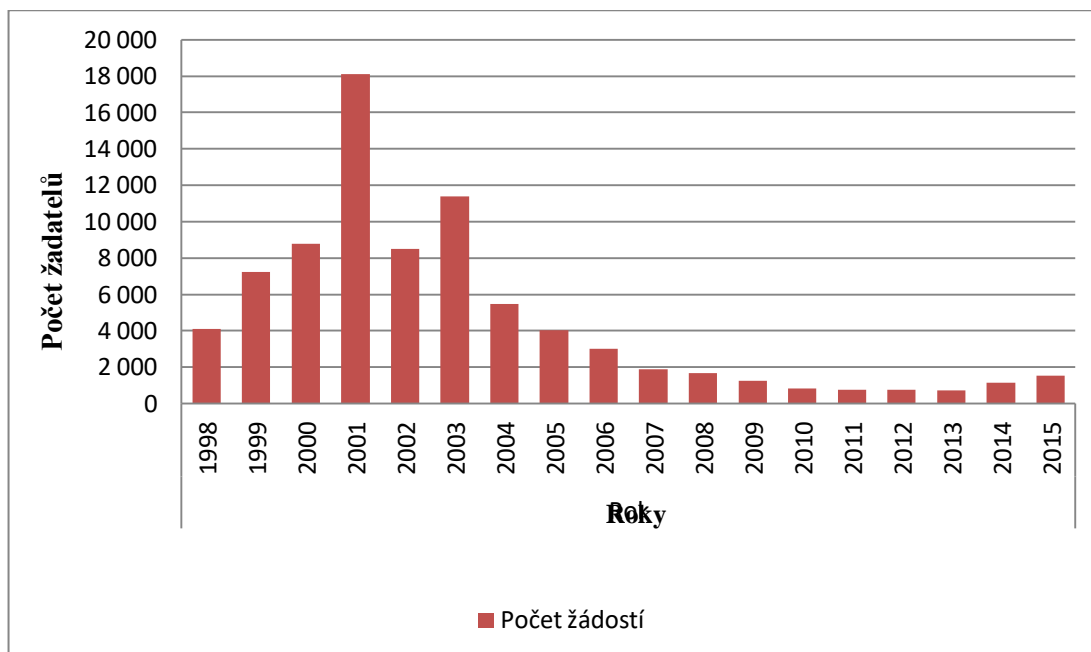

Obrázek 2: Počet cizinců v jednotlivých krajích České republiky v letech 2005 - 2015

Zdroj: [10], zpracování vlastní

4.2 Mezinárodní ochrana cizinců v České republice

Evidence počtu žádostí o mezinárodní ochranu, respektive počet udělených azylů se v této podobě sleduje od roku 1998 (v předchozích letech podle Českého statistického úřadu byly počty téměř totožné). Graf na obrázku 3 zobrazuje skokové změny trvající až do roku 2001. Přijetí azylového zákona v roce 2002 tento trend zvrátil a vyjma roku 2003 se počet žádostí neustále snižoval až do roku 2013. To zcela jistě souvisí s politickou situací na Ukrajině a také nastávající evropskou migrační krizí. I přesto, že v posledních letech počet žádostí narůstá, nejedná se o žádné závratné číslo. Česká republika není atraktivní destinací pro uprchlíky, a proto si ji vybírají velice zřídka. Celkově lze říci, že počet žádostí nesouvisí pouze s politickou či ekonomickou situací zemí, ale také s nastavením legislativy v zemi, ve které je o mezinárodní ochranu žádáno. Uprchlík si proto snaží vybrat zemi s největší pravděpodobností vyhovění jeho žádostí. Co se týče národností osob, které u nás žádají o mezinárodní ochranu, jedná se spíše o východní země (např. Ukrajina již od počátku sledování, Sýrie v posledních dvou letech), kde probíhá nějaký konflikt.

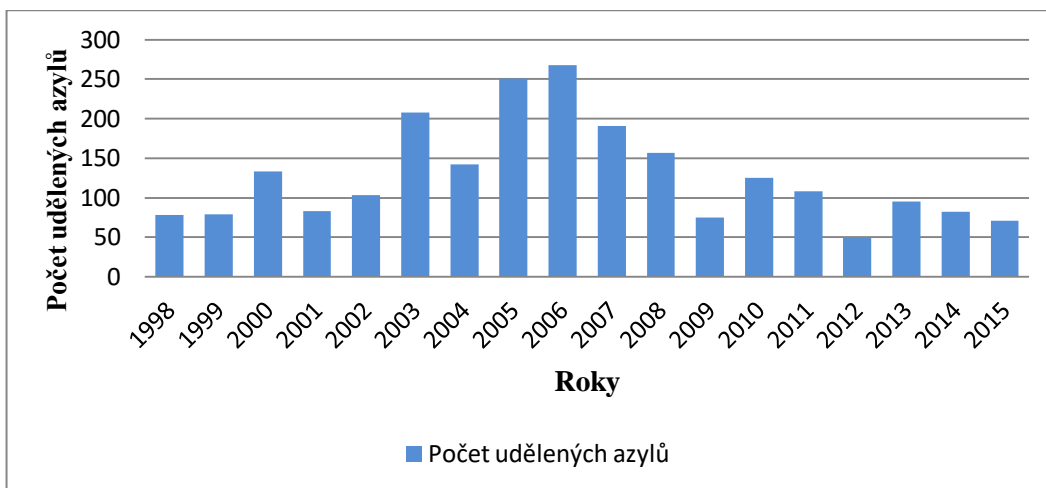
Obrázek 3: Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 1998 – 2015

Zdroj: [4], zpracování vlastní

V současnosti řízení o udělení mezinárodní ochrany má na starosti Ministerstvo vnitra, které rozhodne ve lhůtě devadesáti dnů (lze ji prodloužit). Pokud byla žádost imigranta Ministerstvem vnitra zamítnuta, je oprávněn podat žalobu ke krajskému soudu a proti rozhodnutí krajského soudu může podat kasační stížnost. Během trvání těchto řízení není možné cizince vyhostit. V průběhu vyřizování žádosti a po jejím kladném vyřízení se cizinec pohybuje v azylových zařízeních, která pro tyto případy zřídilo a provozuje Ministerstvo vnitra. [22]

4.2.1 Udělené azyly

Přestože Česká republika eviduje každoročně kolem tisíce žádostí o mezinárodní ochranu, vyhověno je pouze několika, jak zobrazuje graf na obrázku 4. Z porovnání grafů na obrázku 3 a 4 je patrné, že počet udělených azylů nezávisí na počtu podaných žádostí o mezinárodní ochranu (zobrazuje graf číslo pět), nýbrž se odvíjí od aktuálních zákonů.

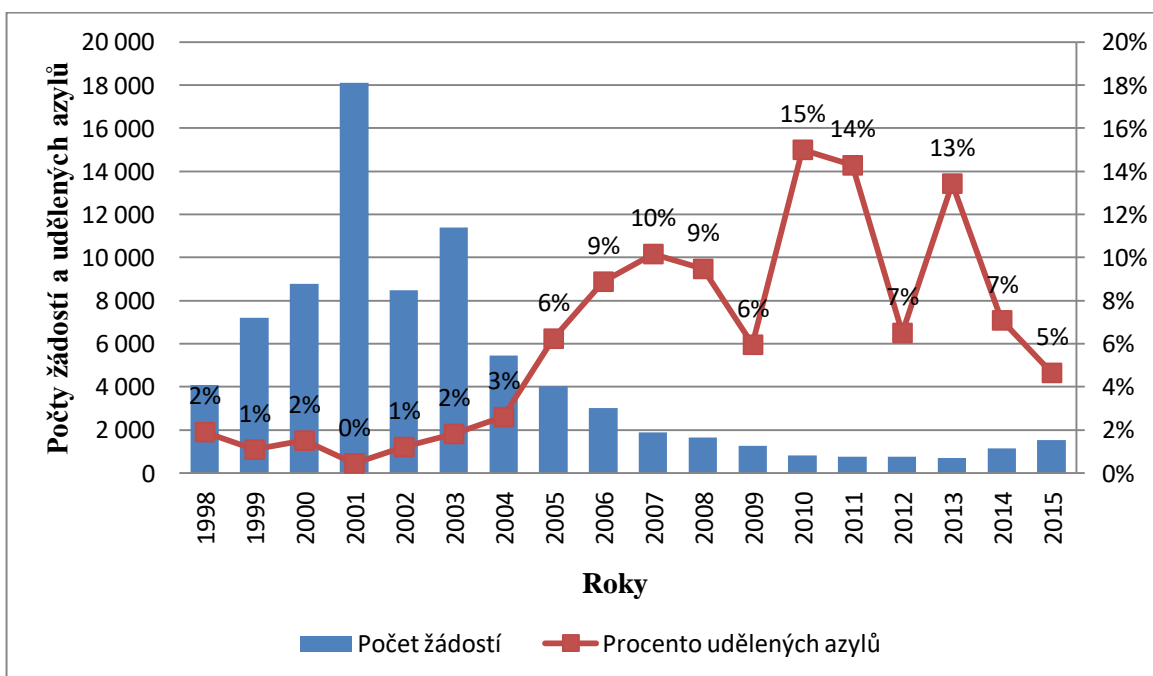

Obrázek 4: Udělené azyl v ČR v letech 1998 – 2015

Zdroj: [4], zpracování vlastní

Česká republika je známá svým odmítavým postojem k uprchlíkům, a proto se dá předpokládat, že ani v dalších letech počet žádostí o mezinárodní ochranu ani počet udělených azylů nebude skokově narůstat. Vývoj by mohlo zvrátit přerozdělování uprchlíků na základě kvót, které ovšem naše republika striktně odmítá.

Tyto kvóty by vedly k rozdělení úspěšných žadatelů o azyl do členských zemí Evropské unie tedy i do České republiky. Jejich cílem je zmírnit nápor uprchlíků např. v Německu nebo Itálii. Především země Visegrádské čtyřky jsou proti.

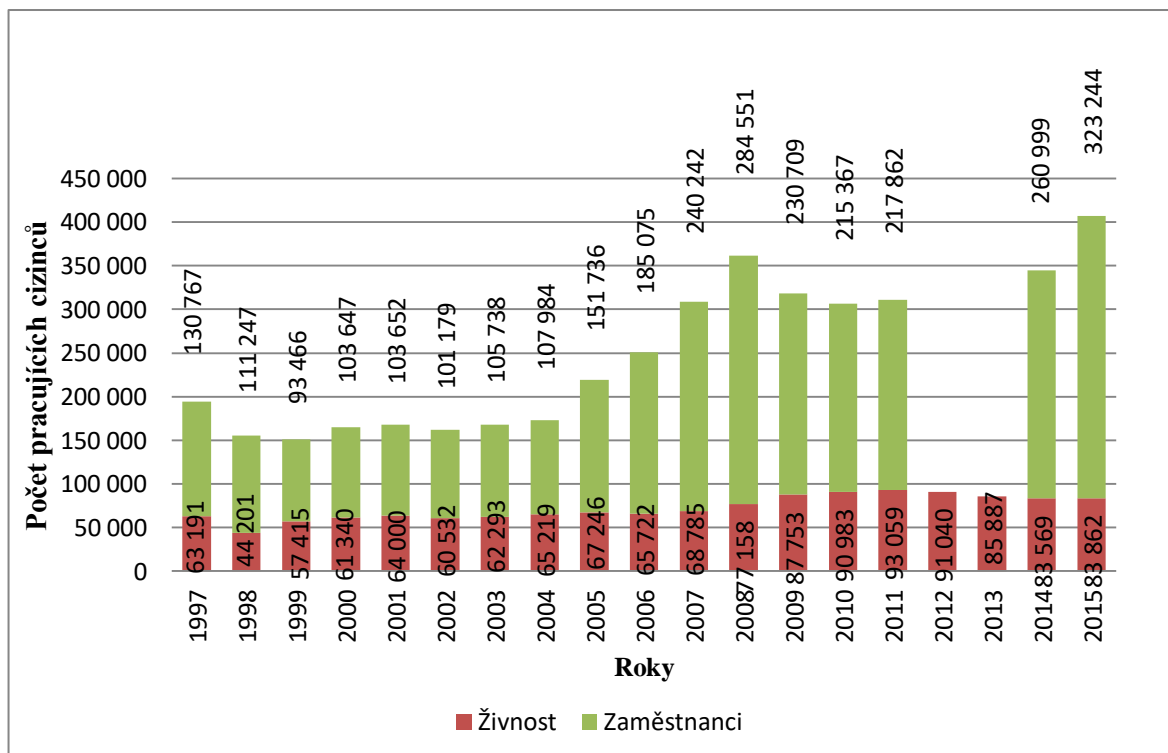
Obrázek 5: Porovnání žádostí o mezinárodní ochranu s počtem udělených azylů v letech 1998 - 2015

Zdroj: [4], zpracování vlastní

Graf na obrázku 5 zobrazuje, že od roku 2005 se průměrně vyhovělo 9 % žádostí. Postupně jejich počet začal klesat a pohybovat se okolo jednoho tisíce.

4.3 Zaměstnanost cizinců

V rámci sledování je třeba rozlišit zaměstnanost cizinců, ať už na základě zaměstnaneckých nebo modrých karet, kterou sleduje Ministerstvo práce a sociálních věcí a podnikání na základě živnostenského oprávnění, které má na starosti Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Obrázek 6: Vývoj zaměstnaných nebo podnikajících cizinců v ČR v letech 1997 – 2015

Zdroj: [6], zpracování vlastní

Vstup do Evropské unie a následně do schengenského prostoru přinesl volný pohyb osob a rovnost občanů zemí patřících do Evropského hospodářského prostoru s českými. Očekávalo se, že díky tomu počet pracujících cizinců u nás strmě naroste. To se také stalo, jak zobrazuje graf na obrázku 6, a růst pokračoval až do roku 2008. Právě v tomto roce naplno propukla hospodářská krize, která negativně ovlivnila i zaměstnanost cizinců (bylo nutné chránit domácí obyvatelstvo). Z grafu je patrné, že první nárůst od krize, byl zaznamenán až v roce 2011. Roky 2012 – 2014 jsou z hlediska sledování cizinců evidovaných na úřadech práce značně problematické. Na Ministerstvu práce a sociálních věcí došlo ke změně informačního systému, a proto se vygeneroval pouze kvalifikovaný odhad. Evidence cizinců s živnostenským oprávněním se to nijak nedotklo. V zatím posledním sledovaném roce

proběhl výraznější nárůst cizinců evidovaných na úradech práce. Celkově tato evidence prochází ve sledovaném období většími výkyvy než evidence cizinců s platným živnostenským oprávněním, a to díky proběhnutým legislativním změnám. Naopak získání živnostenského oprávnění je dlouhodobě i pro cizince ze třetích zemí velice snadné, a proto není důvod k větším výkyvům. [20]

V roce 2005 z celkového počtu 218 982 cizinců vydělávajících si v České republice na živobytí tvořily zaměstnanci vedení na úřadu práce 69 %. Přestože nejen zaměstnanci (navýšení téměř dvaapůlkrát), ale i živnostníci navýšili v průběhu let svůj počet (o více než 100 %) v roce 2015 zaměstnanci tvořily již 79 % z celkového počtu výdělečně činných cizinců. Celkový počet 218 982 pracujících imigrantů v České republice se během následujících let zvýšil na 407 106, tedy téměř dvojnásobně.

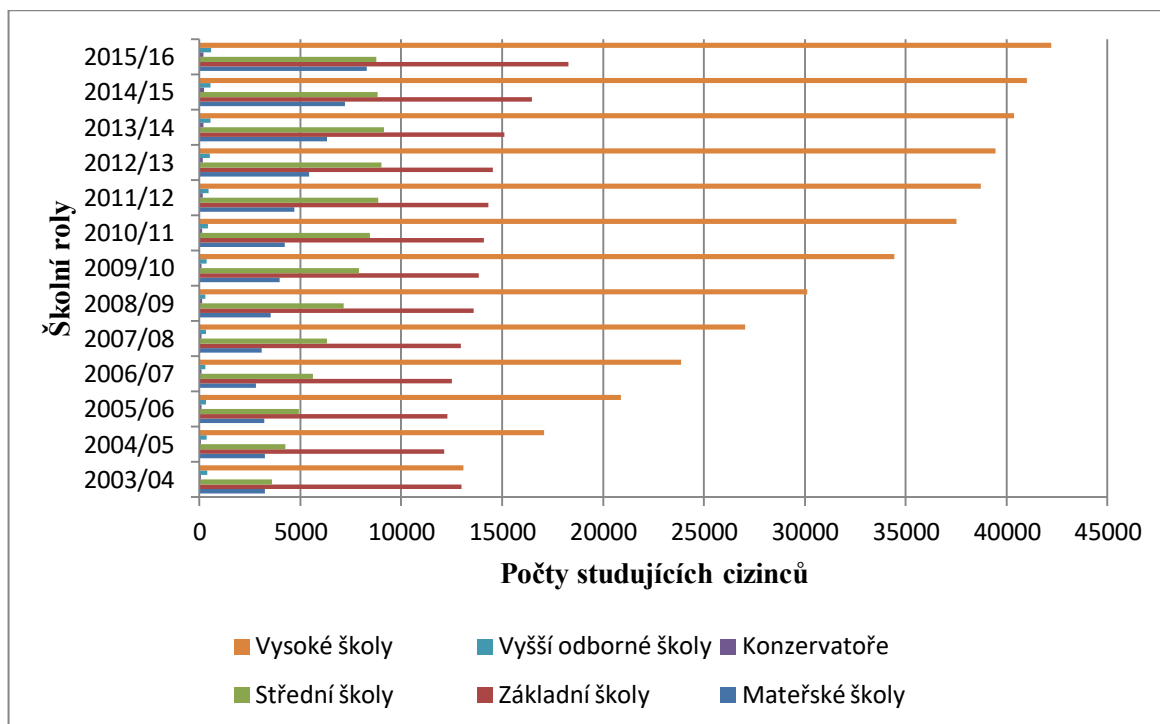
Z národnostního hlediska do České republiky přicházejí pracovat nejvíce občané Slovenska, Polska, Rumunska a Bulharska. Všechny tyto státy patří do Evropské unie a po vstupu do společenství počet jejich pracujících občanů v České republice narostl. Co se týče zemí mimo Evropskou unii, nejvíce u nás pracují občané Ukrajiny, poté Ruska, Vietnamu, Mongolska a Moldavska. Pro běžného českého občana jsou nejviditelnějšími cizinci vietnamští občané, kteří se z velké části věnují podnikání.

4.4 Vzdělání cizinců

Listina základní práv a svobod udává, že každý člověk má právo na vzdělání. V souladu s ní Česká republika poskytuje vzdělání všem cizincům, kteří zde pobývají déle než 90 dnů a jsou ve školním věku, případně mají o studium sami zájem. Pokud má cizinec problémy s českým jazykem, nabízí se mu bezplatná pomoc při integraci.

Veškeré údaje týkající se vzdělání cizinců shromažďuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, výjimku tvoří státní vysoké školy zřizované jiným ministerstvem.²² U vysokých škol z tohoto důvodu dochází každoročně k přepočtu studentů kvůli sjednocení metodiky. Ve školním roce 2009/2010 proběhla změna metodiky sčítání cizinců u mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol, kdy se přestali ve statistikách objevovat žáci a studenti pouze s přechodným pobytem. [23]

²² Konkrétně se jedná o Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

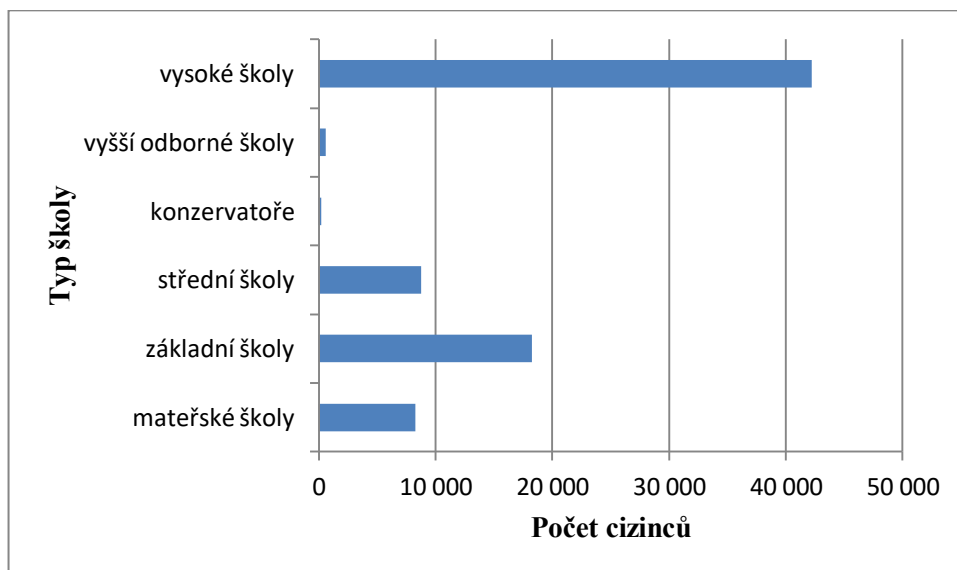
Obrázek 7: Cizinci studující v České republice na různých typech škol

Zdroj: [19], zpracování vlastní

První pohled do grafu na obrázku 7 napovídá, že cizinci v České republice studují především na vysokých školách. Jedním z důvodů proč tomu tak pravděpodobně je, že velká část cizinců přichází do země až v dospělosti. Někteří se u nás usadí pouze po dobu studia (např. Slováci ve velké míře studují na brněnských vysokých školách). Právě u vysokých škol je počet studujících cizinců nejviditelnější, v průběhu sledovaného období narostl více než trojnásobně. Nižší počet studentů – cizinců na středních školách může ukazovat, že děti imigrantů, kteří se zde usadili již dříve, ještě tohoto věku nedosahují. Nicméně je nutné si povšimnout, že postupně i jejich počet na středních školách roste. Základní školy jsou ve svém vývoji víceméně konstantní. Od roku 2003 přibylo 50 % žáků, což v porovnání s ostatními je malé číslo. Na konzervatořích cizinci studují pouze v zanedbatelném množství.

Porovnání cizinců a Čechů studujících na školách v České republice ve školním roce 2015/2016

Jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci, většina vzdělávajících se cizinců v České republice studuje na vysokých školách. Pro reálnou představu je vhodné si tuto skutečnost porovnat s českými studenty např. ve školním roce 2015/2016.

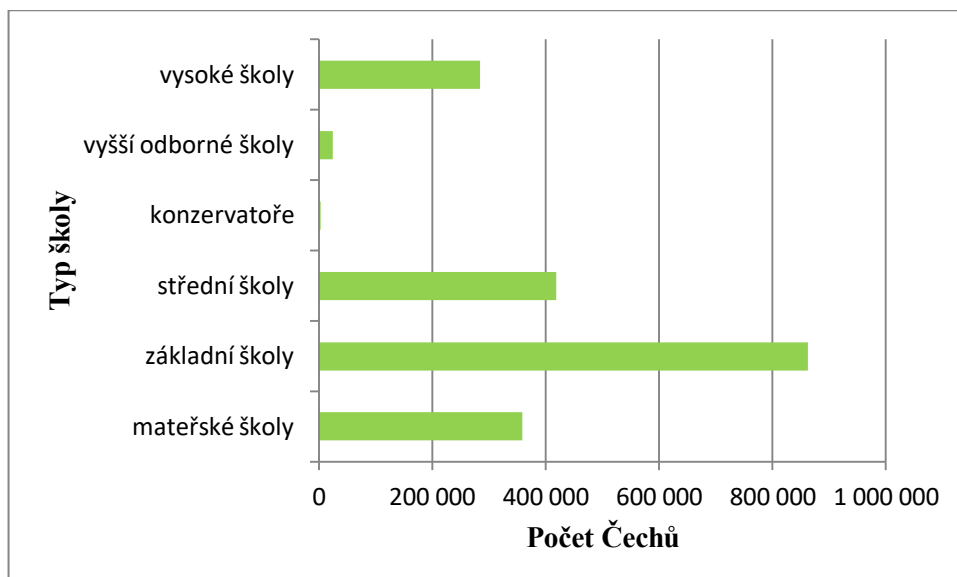

Obrázek 8: Cizinci studující v ČR na různých typech škol

Zdroj: [19], zpracování vlastní

Počet studujících cizinců na českých školách zobrazuje graf na obrázku 8, počet Čechů studujících na českých školách graf na obrázku 9. Z celkového počtu studentů na vysokých školách je 12,9 % cizinců, zatímco Čechů je pouze 2,8 %. Z toho je patrné, že cizinci jsou daleko aktivnější ve vysokoškolském vzdělávání než Češi.

Tato situace ovšem neplatí u všech ostatních typů vzdělávání. Ať už se jedná o mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy nebo konzervatoře vždy je procento cizinců nižší (případně velmi podobné) než procento Čechů.

Obrázek 9: Češi na různých typech škol

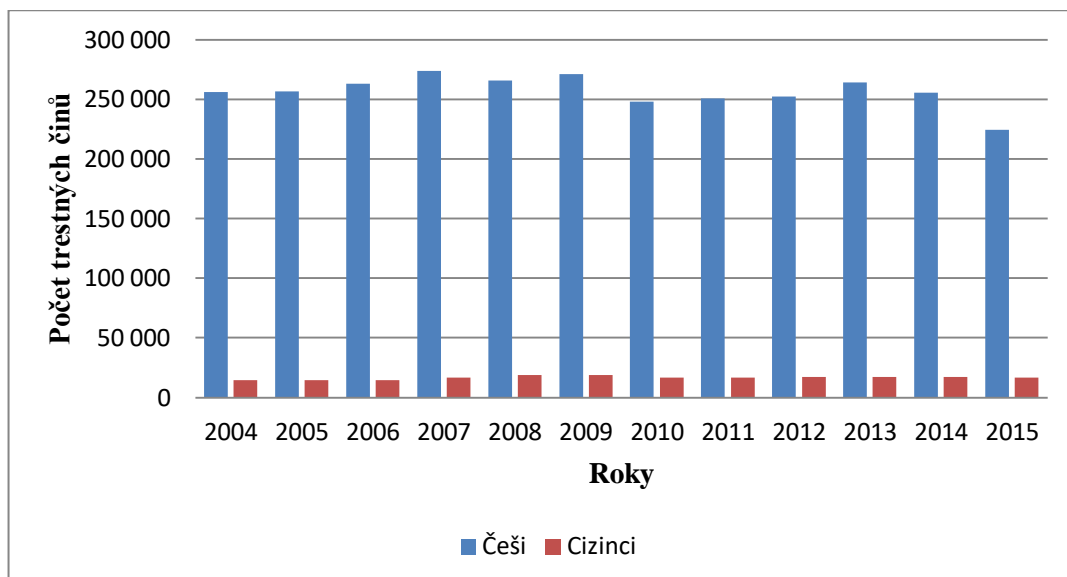
Zdroj: [19], zpracování vlastní

Převážnou část vzdělávajících se občanů jiné národnosti v České republice tvoří Vietnamci, Ukrajinci, Slováci a Rusové, což je zcela v souladu s nejčastějšími národnostmi cizinců u nás. Vietnamci se od počátku sledování až do roku 2011 drželi na prvním místě. Poté je ovšem vytlačili Slováci a především Ukrajinci. Nicméně tato skutečnost nezměnila nic na tom, že počet vietnamských občanů vzdělávajících se v naší zemi stoupl přibližně dvojnásobně. U Slováků a Ukrajinců je toto navýšení mnohem patrnější, naopak u Rusů není tak výrazné. Další národy jako Poláci či Němci tvoří jen malé procento.

4.5 Kriminalita cizinců²³

V České republice je každoročně spácháno přibližně 270 tisíc trestných činů, jak je vidět na grafu na obrázku 10. Během hospodářské krize jejich počet narostl nejvíce. Cizinci se na nich podílejí přibližně 6 %.

²³ Do této statistiky jsou zahrnuty osoby stíhané, obžalované, ve zkráceném řízení, navržené na potrestání a odsouzené.

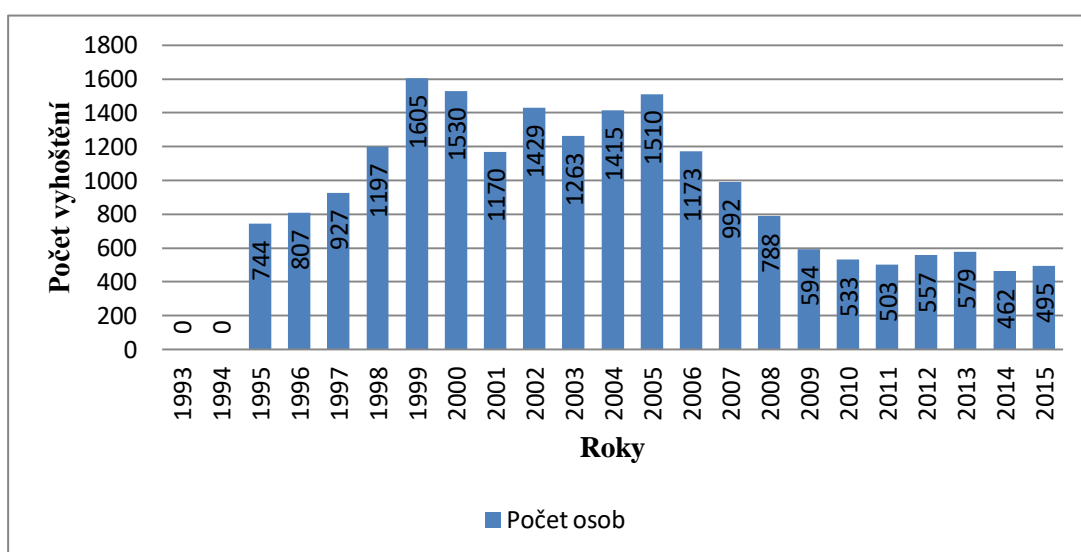

Obrázek 10: Porovnání kriminality Čechů a cizinců v ČR v letech 2004 – 2015

Zdroj: [9], zpracování vlastní

Od počátku sledovaného období podíl cizinců na trestných činech nepatrně vzrostl z 5,5 % na 7 %, což pravděpodobně způsobuje fakt, že počet cizinců u nás neustále stoupá. Tento nárůst je plynulý už od roku 2004 a evropská migrační krize se na něm tedy podílí minimálně. Z Čechů spáchalo každoročně trestný čin kolem 2,5 % občanů a to během celého sledovaného období. Naopak u cizinců dochází dlouhodobě ke snižování poměru mezi počtem cizinců na území České republiky a počtem jimi spáchaných trestných činů. Z původních 6 %, došlo do roku 2009 ke snížení na 4,3 % a do roku 2015 na 3,5 %.

Z občanů Evropské unie se na našem území dopouští trestných činů nejčastěji Slováci, Poláci a Němci. Z ostatních států se jedná nejvíce o Ukrajince, Rusy a Vietnamce.

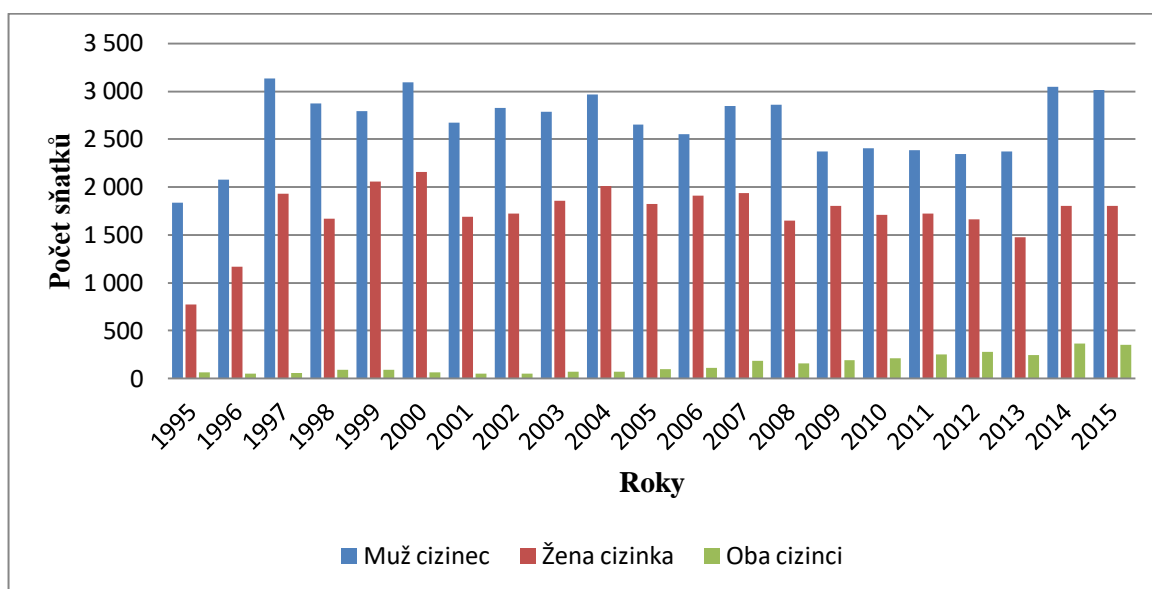
Obrázek 11: Vyhoštění cizinci z ČR v letech 1993 – 2015

Zdroj: [9], zpracování vlastní

Graf na obrázku 11 zobrazuje, že trest vyhoštěním dosahoval jednoho z vrcholů v roce 2005, kdy tímto způsobem bylo potrestáno 10,5 % osob, které na našem území spáchaly trestný čin. Od té doby počet, takto potrestaných osob výrazně klesl. V roce 2015 bylo vyhoštěno pouze 3 % cizinců.

4.6 Sňatky a rozvody cizinců

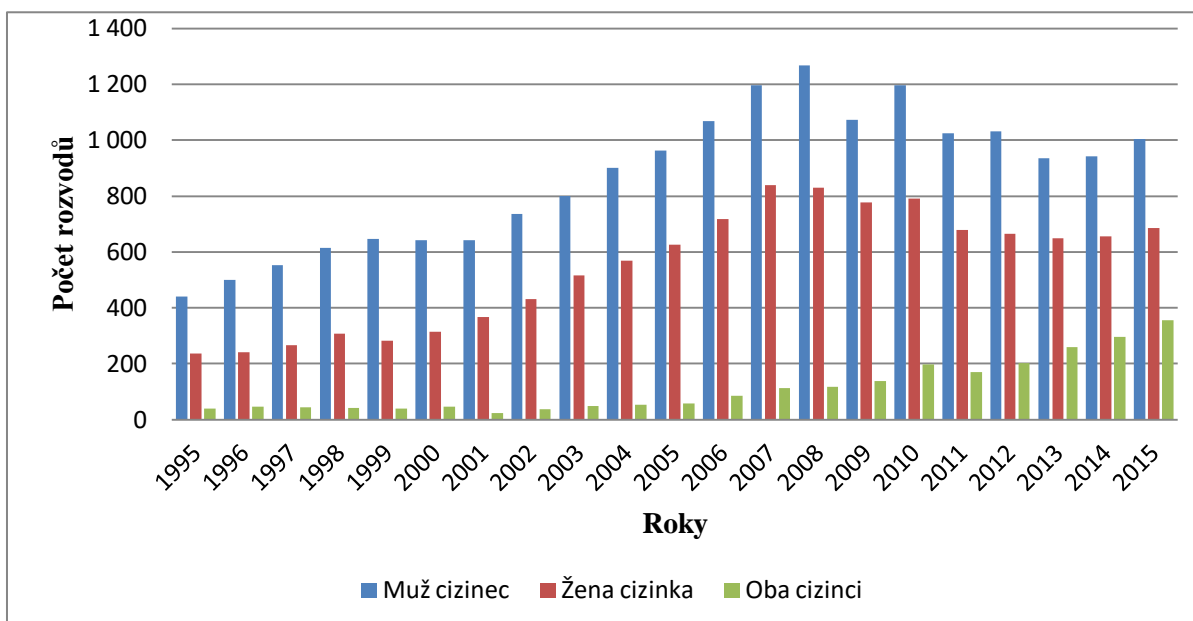
Jak je zobrazeno na grafu na obrázku 12, mezi sňatky cizinců v ČR je nutné zahrnout i ty, kdy jeden z páru je český občan, což představuje více než 90 % těchto sňatků. Svazky s mužem cizincem tvoří každoročně okolo 60 % všech svateb, s ženou cizinkou mezi 30 – 40 %. Od roku 2004 narostl počet sňatků cizinců v České republice zhruba o 13 %. Zatímco ty s mužem cizincem a oběma cizinci narostly, konkrétně o 13 % a 366 % (číselně není nárůst tak patrný), naopak sňatky s ženou cizinkou poklesly o 2 %.

Obrázek 12: Sňatky cizinců v ČR v letech 1995 – 2015

Zdroj: [3], zpracování vlastní

Nárůst sňatků cizinců u nás je logickým vyústěním neustálého narůstání jejich počtu. Nejčastější situace, kdy muž z páru je cizinec, bude pravděpodobně způsobena tím, že ženy bývají více tolerantní, a proto jsou spíše ochotny přijmout za manžela občana jiné národnosti než muži. Zatímco ženy pojmají za manžely převážně muže z východu, naopak muži si berou ženy především ze západu.

Obrázek 13: Rozvody cizinců v ČR v letech 1995 – 2015

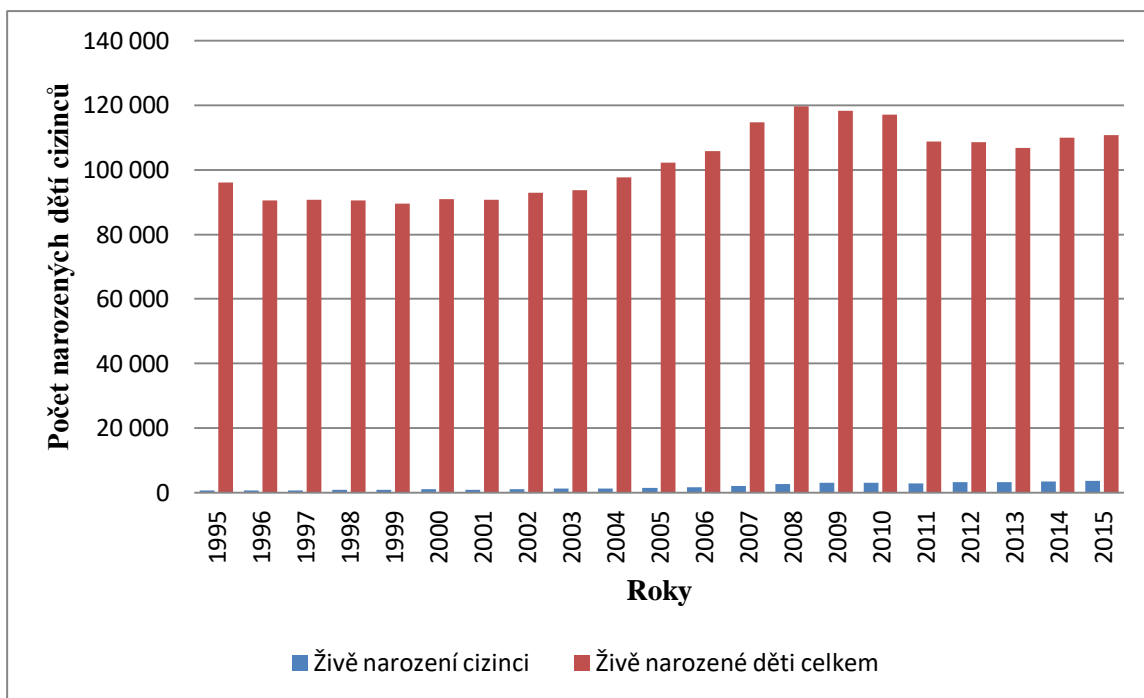
Zdroj: [3], zpracování vlastní

V prvních sledovaných deseti letech se rozvádělo zhruba 30 % manželství, kdy alespoň jeden z páru neměl české občanství. V dalším desetiletí se rozvody navýšily o 10 % až 20 %. Stejně jako u sňatků, i u rozvodů převažují páry, kdy cizinec je muž. Jedná se průměrně o 55 % těchto rozvodů. Páry s ženou cizinkou se rozvádějí přibližně v 35 % případů. Tyto dva typy párů mají v posledních čtyřech letech spíše klesající tendenci, zobrazenou na grafu na obrázku 12. To však neplatí u manželských párů tvořených dvěma cizinci. V roce 2005 se rozvádělo pouze 3,5 % těchto manželství, v roce 2015 už 17,5 %.

Rozvodovost mužů s ženami cizinkami souhlasí s nejčastějšími národnostmi při uzavírání sňatků. Naopak ženy si sice více berou muže ze západu, ale daleko častěji se rozvádějí ty, co mají za manžela muže z východu.

4.7 Potomci cizinců narození v České republice

Na grafu na obrázku 14 je zřejmé, že narozené děti cizinců tvoří jen nepatrnou část všech živě narozených dětí u nás. Na rozdíl od dětí českých občanů, zde nedošlo k žádným výrazným výkyvům, ani v období krize. Jejich počet v průběhu sledovaného období pozvolna narůstá. V roce 2005 narozené děti cizinců tvořily 1,5 % všech živě narozených dětí, v roce 2015 se jednalo už o 3,3 % a lze předpokládat, že tento trend bude i nadále pokračovat. U narozených dětí cizinců je nejčastější národnost vietnamská, ukrajinská, slovenská, ruská a mongolská.

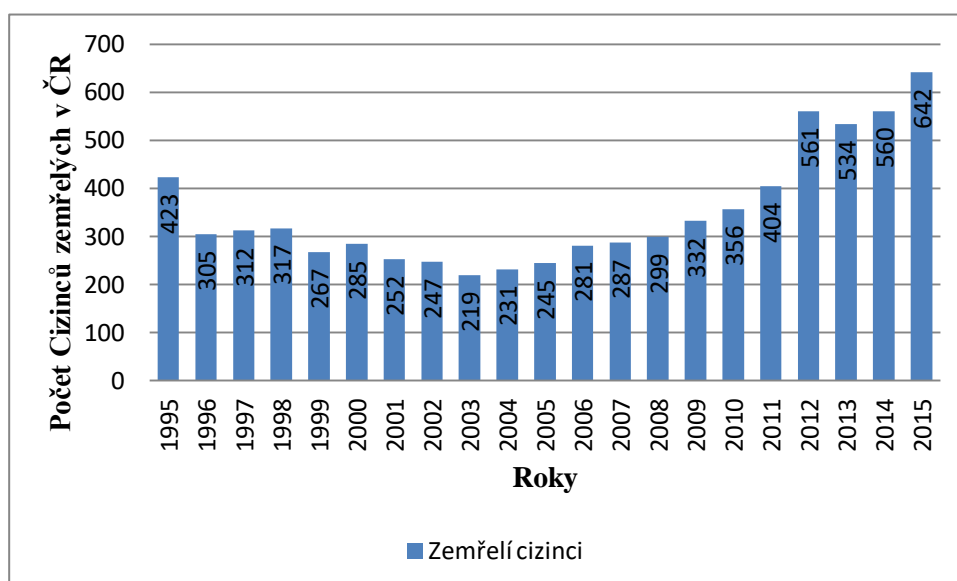

Obrázek 14: Potomci narození cizincům v ČR v letech 1995 – 2015

Zdroj: [3], zpracování vlastní

4.8 Zemřelí cizinci na území České republiky

V České republice každoročně umírá více než sto tisíc lidí. Cizinci z toho tvoří přibližně půl procenta, a to i přesto, že v posledních letech počet zemřelých cizinců u nás narůstá. Nejčastěji se jedná o Slováky, Poláky, Ukrajince, Rusy a Němce. Graf na obrázku 15 zobrazuje počet zemřelých cizinců na území České republiky.

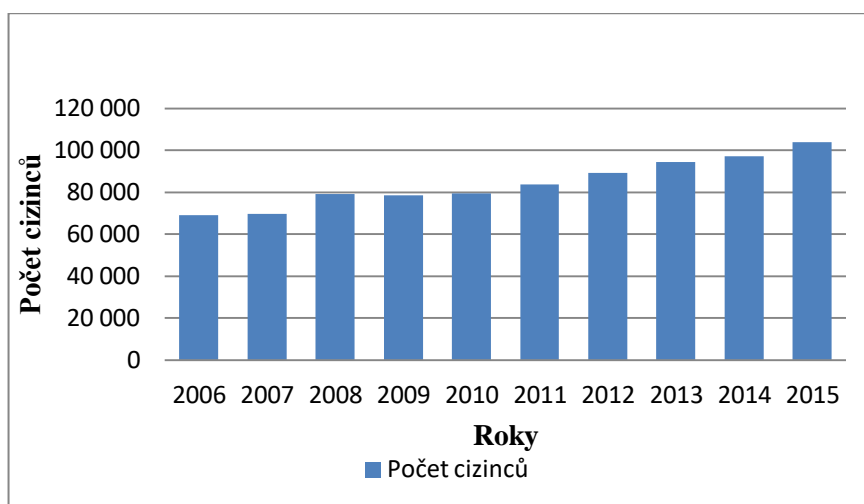

Obrázek 15: Cizinci zemřelí v ČR v letech 1995 – 2015

Zdroj: [3], zpracování vlastní

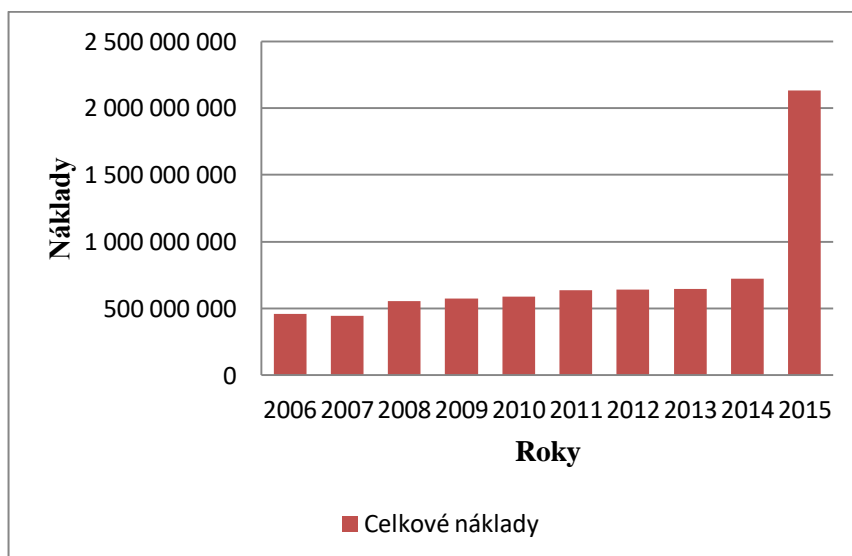
4.9 Zdravotnictví

Dle grafu na obrázku 16 české zdravotnictví každoročně využije několik tisíc cizinců. Od počátku sledovaného období jejich počet stoupl téměř o 50 %. Úměrně tomu rostly i náklady zobrazené na grafu na obrázku 17, které se průměrně pohybovaly okolo sedmi tisíc korun na osobu. Výjimku představuje rok 2015, kdy se náklady oproti předchozímu roku zvýšily téměř trojnásobně, až na více než dvacet tisíc korun za osobu. Do této statistiky Český statistický úřad nezahrnuje cizince využívající veřejné zdravotní pojištění.

Obrázek 16: Cizinci ošetřeni v ČR v letech 2006 – 2015

Zdroj: [11], zpracování vlastní

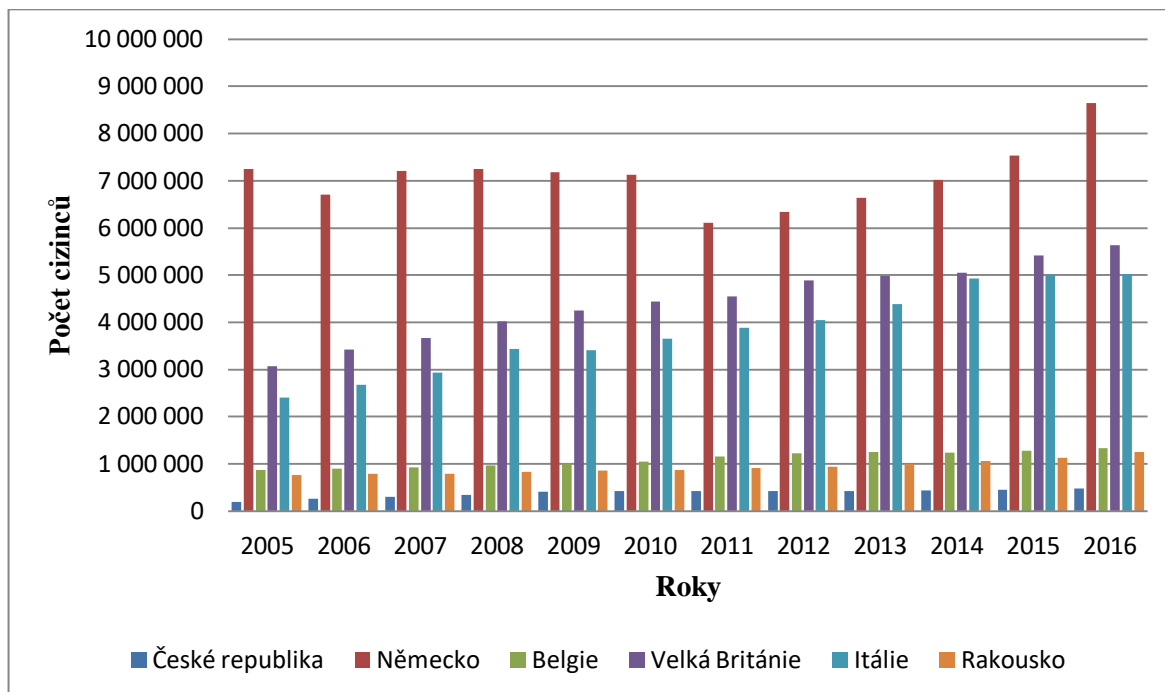

Obrázek 17: Náklady vynaložené na ošetření cizinců v ČR v letech 2006 – 2015

Zdroj: [11], zpracování vlastní

4.10 Porovnání České republiky s vybranými státy Evropské unie

Níže uvedené státy byly ke komparaci vybrány záměrně. Hlavním důvodem je zcela odlišný vývoj počtu cizinců na jejich území oproti České republice. Tento kontrast napomůže utvářet názor, zda je imigrace v ČR problémovou oblastí.

Obrázek 18: Cizinci ve vybraných zemích EU v letech 2005 – 2016

Zdroj: [12], zpracování vlastní

Jednoznačně nejpřívětivější zemí Evropské unie pro imigranty je Německo, jak vyplývá z grafu na obrázku 18. Jejich počet se tam dlouhodobě pohyboval mezi šesti až sedmi milióny a tvořili kolem 8 % populace. Na počátku sledování žilo v Německu přibližně 82,5 milionů obyvatel a až do roku 2011 docházelo k jejich pozvolnému snižování. Celkově úbytek činil více než dva miliony lidí za sedm let. Tento trend významně ovlivnila a změnila evropská migrační krize, která naplno propukla v roce 2015, a podíl imigrantů na obyvatelstvu se přehoupl přes 9 %. V roce 2016 se jednalo už o 10,3 %. Současně vzrostl počet obyvatel Německa o téměř 1,5 milionů obyvatel.

Německo všechny imigranty zpočátku vítalo, ovšem pouze do té doby, než se objevily první problémy. I tak Německo nadále zůstává jednou z nejotevřenějších zemí Evropské unie a zároveň žádá ostatní členské státy, aby se připojily. Ne u všech se dočkalo pochopení, jednou z těchto zemí je i Česká republika.

Dalším zajímavým státem v této problematice je Itálie. Přestože Itálie je hlavním cílem migrantů na Středomořské trase a počet cizinců se během sledovaného období více než

zdvojnásobil, lze říci, že růst nezpůsobila evropská migrační krize. Imigranti si prioritně vybírají státy západní Evropy a Itálie je pro ně pouze tranzitní zemí. Zároveň nárůst z 2,5 milionů na 5 milionů cizinců probíhá rovnoměrně po celé období.

Ve Velké Británii došlo během sledovaného období k nárůstu obyvatel o více než pět milionů. Podíleli se na tom i imigranti, jejichž počet se zvýšil ze tří milionů na dvojnásobek. Z hlediska podílu imigrantů na populaci se jedná o zvýšení z 5 % na 8,5 %. Tato čísla se nejspíš brzy změní, díky nadcházejícímu odchodu Velké Británie z Evropské unie. Lze očekávat i postupný pokles počtu obyvatel.

Rakousko a Belgie se počtem obyvatel od České republiky příliš neliší. Rozdíl nastává až při porovnání počtu cizinců v zemi. Zatímco v České republice tvoří cizinci přibližně 4,5 % populace, v Belgii je to 12 % a v Rakousku dokonce 14,5 %. V obou státech dochází během sledovaného období k postupnému nárůstu obyvatel, na čemž se podílejí i zmínění cizinci. Evropská migrační krize se více projevila v Rakousku než v Belgii.

5 INTEGRACE CIZINCŮ

Integrace cizinců v České republice se týká především občanů ze třetích zemí. Integrací se u nás zabývá primárně Ministerstvo vnitra a Ministerstvo práce a sociálních věcí a velké množství neziskových organizací. Zároveň Česká republika spolupracuje s jinými státy v rámci mezinárodních projektů. Samotná integrace je poté hrazena z několika desítek zdrojů, z nichž za hlavní se považuje státní rozpočet České republiky a Evropské fondy.

Pro potřeby všech institucí, ať už státních nebo nestátních, osob pracujících s cizinci a pro samotné cizince byl Ministerstvem práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra zřízen informační portál Cizinci. Lze ho považovat za komplexní zdroj informací, který zároveň sdružuje odkazy na veškeré instituce zabývající se integrací.

Analýza samotné integrace je velice složitá. Neexistují žádné souhrnné statistiky, které by sdružovali počet cizinců využívajících integrační kurzy. Některé organizace, např. Centrum na podporu integrace cizinců, nejsou ochotny poskytnout data z jejich vlastních statistik, a proto není možné vytvořit vlastní souhrnnou statistiku.

V integračním procesu je velice důležitý logický postup. Za vhodnou se považuje příprava imigranta ještě před příjezdem, kdy se dozví základní informace o České republice. Pro tento účel byl vytvořen projekt „Příští zastávka – Česká republika“ obsahující brožuru dostupnou v pěti jazycích a dokumentární film.

Po příjezdu mohou být imigranti zařazeny do integračně – adaptačních kurzů „Vítejte v České republice“. Tyto kurzy vytvořilo Ministerstvo vnitra v roce 2012, ale poskytovat se začaly až o dva roky později. Během prvních dvou let probíhalo školení lektorů v několika jazycích.

Tabulka 2: Kurzy českého jazyka a počet zúčastněných osob

Rok	Počet kurzů	Zúčastněné osoby
2014	16	187
2015	13	195
2016	92	1 488

Zdroj: [39], zpracování vlastní

Z tabulky číslo 2 je patrné, že v prvních dvou letech využilo těchto kurzů necelé dvě stovky imigrantů. V roce 2016 proběhl téměř osminásobný nárůst osob zajímající se o tyto

kurzy. Z tohoto důvodu byl navýšen i počet kurzů, které probíhají v anglickém, ruském, ukrajinském, vietnamském, francouzském, mongolském nebo arabském jazyce. Průměrně se jednoho kurzu účastní čtrnáct imigrantů.

Další integrační fází je nalezení vhodného bydlení. Zde se poskytuje pomoc s nájemní či podnájemní smlouvou, úhradou vstupních nákladů a základním vybavením bytu. Na informačním portále je dostupná brožura o bydlení.

Bez znalosti českého jazyka je vyloučena úspěšná integrace. Rozlišuje se výuka dětí, kdy pro vzdělávání v českém systému je znalost češtiny nezbytná. Kurzy pro dospělé zajišťuje řada organizací, většinou bezplatně. Pro získání trvalého pobytu je nutná znalost českého jazyka minimálně na úrovni A1.

Otázkou však zůstává, v jaké míře cizinci jazykové kurzy využívají i přestože jsou nabízeny bezplatně. V Pardubickém kraji tyto kurzy poskytuje Centrum na podporu integrace cizinců a nezisková organizace MOST PRO o.p.s.

První ze zmíněných organizací odmítla s ohledem na svoje klienty poskytnout jakákoliv data. Na svých stránkách ovšem uveřejnila výroční zprávy z let 2013 a 2014.

Tabulka 3: Počet kurzů českého jazyka a zúčastněných osob v Centru na podporu integrace cizinců

Rok	Počet kurzů	Zúčastnění cizinci
2013	2 621	219
2014	2 078	190

Zdroj: [18], zpracování vlastní

Tabulka číslo 3 zobrazuje, že ve dvou dostupných letech v Centru na podporu integrace cizinců uspořádali necelých pět tisíc kurzů. Každý z účastníků absolvoval jedenáct nebo dvanáct sezení, buď základního, nebo intenzivního kurzu českého jazyka. Z celkového počtu cizinců přítomných v těchto letech v Pardubickém kraji se kurzů zúčastnilo 1,9 % a 1,6 %.

Téměř z 50 % jazykové kurzy využívají Vietnamci, poté Ukrajinci a Mongolové. Občané jiných národností se v kurzech objevují spíše jednotlivě. [18]

Nezisková organizace MOST PRO o.p.s. poskytuje jazykové kurzy již od roku 2004. Dostupná data jsou v letech 2012 až 2015.

Tabulka 4: Počet kurzů českého jazyka a zúčastněných osob v MOST PRO o.p.s.

Rok	Počet kurzů	Zúčastnění cizinci
2012	19	179
2013	10	96
2014	8	58
2015	9	70

Zdroj: [25], zpracování vlastní

Z tabulky číslo 4 je patrné, že v tomto čtyřletém období počet kurzů i počet zúčastněných cizinců mají spíše klesající tendenci. Vzhledem k chybějícím datům z Centra na podporu integrace cizinců nelze jednoznačně určit důvod. V prvním sledovaném roce se kurzů českého jazyka v MOST PRO o.p.s. zúčastnilo 1,6 % osob z celkového počtu cizinců nacházejících se v Pardubickém kraji. V dalších letech se počet zúčastněných cizinců pohyboval pod hranicí 1 %. Nejvíce těchto kurzů využívají Bulhaři, Ukrajinci nebo Vietnamci.

Integraci lze považovat za úspěšnou, pokud má imigrant vlastní bydlení, je schopen se zde dorozumět a zapojí se do pracovního procesu. Od této chvíle přestává být závislý na ostatních.

5.1 Zhodnocení přínosů a rizik integračního procesu

Integrace je velice zdoluhavý proces a ne vždy musí být úspěšný. Dohromady se skládá z několika částí, které na sebe navazují a jedna bez druhé nemohou fungovat. V dnešní době je relativně jednoduché přestěhovat se z jednoho státu do druhého. Právě to klade na integrační proces veliký důraz. Migrující lidé musí být ochotni přizpůsobit se nové kultuře a jednotlivé státy naopak musí poskytnout migrantům dostatek příležitostí k integraci. Za základ úspěšné integrace lze tedy považovat ochotu. Bez ní je celý integrační proces zbytečný.

V České republice je na integrační proces kladen značný důraz. Důkazem jsou projekty a programy (viz předchozí kapitola) zřizované ať už státními nebo neziskovými organizacemi. Cizinec se na tyto organizace může obrátit prakticky s jakýmkoliv problémem. Otázkou však zůstává, jak moc jsou tyto projekty cizinci využívány. Povinnost zúčastnit se a ulehčit si tak integrační proces u nás není zavedena.

Přínosy

Integrace má pro Českou republiku několik přínosů. Tím prvním a možná nejviditelnějším je nárůst populace v České republice. Pokud by byli cizinci zcela vyloučeni z našich životů,

v průběhu několika málo let bychom zaznamenali pokles, nikoliv nárůst obyvatel. Momentálně by počet obyvatel nečinil více než 10,5 milionů, ale přibližně pouze 10,1 milionů, což lze považovat za velmi citelný rozdíl.

Cizinci pro českou společnost zároveň představují levný zdroj pracovní síly. Jsou jimi obsazovány volné pracovní pozice, o které Češi nemají zájem. Jak ve své knize uvádí Robert Trbola a Miroslava Rákoczyová zaměstnavatelé nezvyšují atraktivnost takových míst, protože by to bylo příliš nákladné. Zároveň jsou tato místa spojená s nízkým společenským statutem. [32] Za typický příklad je možné označit uklízečky, jejichž mzda se často pohybuje na hranici té minimální. Dá se předpokládat, že bez cizinců by tyto pozice často zůstali neobsazené.

Rizika

Za hlavní riziko integrace lze jednoznačně považovat její neúspěšnost. V případě, že cizinec zde získá dlouhodobý nebo trvalý pobyt, ale nebude schopen se o sebe sám postarat, může to vést až ke kriminální činnosti. I přestože v současnosti cizinci nepáchají více trestných činů než český občan, bylo by vhodné tomuto problému předejít zavedením povinné účasti v integračních projektech.

Zároveň se hromadně nesledují žádné statistiky s cizinci, kteří se některého z projektů zúčastnili. Není tak možné posoudit, jak moc tyto projekty pomohly v integračním procesu. Jednotlivé organizace si svoje statistiky vedou, ale ne všechny jsou ochotné je poskytnout. Není tak možné je sjednotit. Vhodná by také mohla být statistika národností, z které by se zjistilo, jaká národnost má největší zájem o úspěšnou integraci.

V době evropské migrační krize by bylo vhodné těmto rizikům předejít. Pokud by se do chodu uvedly kvóty o přerozdělování uprchlíků, mohla by nastat situace, že se v České republice ocitnou cizinci, kteří zde vůbec být nechtějí a nemají potřebnou ochotu se přizpůsobit. To by do budoucna mohlo způsobit velké problémy, např. konflikty kultur.

ZÁVĚR

Imigrace a Evropská migrační krize je v současnosti považována za jeden z nejzávažnějších problémů Evropské unie. Česká republika zatím není touto skutečností nijak výrazně ovlivněna, nicméně situace se v budoucnu může změnit, a proto by bylo dobré, aby na ni Česká republika byla dobře připravena. Hlavním a nejdůležitějším nástrojem v této oblasti je migrační politika. Bez zákonů a dalších potřebných opatření by nebylo možné stav cizinců na našem území korigovat ani vytvářet vhodné podmínky pro jejich integraci.

Zjištění v páté kapitole vedou k tomu, že na území České republiky se stále pohybuje relativně nízké množství cizinců, i přesto, že jejich počet po vstupu do EU začal zvyšovat rychleji než v předchozích letech. Nicméně již několik posledních let se hovoří o postupném vymírání Čechů, a proto je rostoucí počet cizinců v České republice z populačního hlediska podporován. V dalších zkoumaných oblastech nedošlo k nalezení žádných závažných problémů, které by přítomnost cizinců na našem území způsobila.

Za problémový faktor lze považovat samotnou integraci. I přestože existuje celá řada organizací, ať už státních nebo nestátních, které vytvářejí projekty usnadňující integraci a snaží se imigrantům v začátcích jejich nového života v České republice pomáhat, imigranti nemají povinnost tyto „nabídky“ využít. Tato povinnost by měla být zavedena ze dvou důvodů. Prvním důvodem je možné setrvání cizince na území České republiky proti jeho vůli, díky opatřením Evropské unie pro přerozdělování uprchlíků a z toho vyplývající neochota účastnit se integračních kurzů. I přestože toto opatření ještě zcela nebylo uvedeno do praxe, není možné spoléhat na to, že to tak i nadále zůstane. Druhým důvodem je neustálý růst počtu cizinců v České republice, z čehož by později mohly vznikat kulturní konflikty. Tento jev by mohl být umocněn v případě, že imigranti budou na našem území nedobrovolně, viz výše.

Samotný přístup k datům týkajících se integrace je velice složitý. Je nutné jednotlivě kontaktovat všechny organizace zabývající se touto problematikou, případně podívat se na jejich internetové stránky do výročních zpráv, jsou-li k dispozici. Pokud ne, záleží pouze na ochotně organizace, zda data poskytne. Tento problém se vyskytl u Centra na podporu integrace cizinců, což je organizace, která působí ve všech krajích a lze ji považovat za největší a tedy i nejdůležitější v této oblasti.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Azyl, migrace, integrace. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [2] BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova univerzita, [3] Mezinárodní politologický ústav, 2005. Monografie. ISBN 80-210-3875-6. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:e2ac1800-7e2f-11e5-a715-005056827e52>
- [3] Cizinci: Demografické události cizinců - datové údaje. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_demogr_udalosti#cr
- [4] Cizinci: Mezinárodní ochrana. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_rizeni_azyl
- [5] Cizinci: Počet cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>
- [6] Cizinci: Zaměstnanost. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_zamestnanost
- [7] Cizinci: Zaměstnanost - datové údaje. In: *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_zamestnanost#cr
- [8] Cizinci v ČR - vybrané publikace před rokem 2010. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-v-cr-vybrane-publikace-pred-rokem-2010>
- [9] Data - kriminalita cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_kriminalita#cr
- [10] Data - počet cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- [11] Data - zdravotní péče. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/data-zdravotni-pece#cr>

- [12] Databáze Eurostatu. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>
- [13] DRBOHLAV, Dušan. Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie. ISBN 978-80-7419-039-1.
- [14] Druhy pobytů na území České republiky. Šance dětem [online]. 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/cizinci-v-cr/druhy-pobytu-na-uzemi-ceske-republiky.shtml>
- [15] Integrace. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [16] Integrace cizinců na území ČR. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [17] Integrační politika, Koncepce a Zpráva. In: *Cizinci* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://cizinci.cz/cs/2018-integracni-politika-koncepce-zprava>
- [18] Ke stažení. In: *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/KeStazeni/KeStazeni.aspx>
- [19] Mateřské, základní, střední, vyšší odborné školy a konzervatoře. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/materske-zakladni-stredni-vyssi-odborne-skoly-a-konzervatore>
- [20] Metodika - zaměstnanost cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-zamestnanost-cizincu>
- [21] Metodika počtu cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-poctu-cizincu>
- [22] Metodika z oblasti mezinárodní ochrany. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-z-oblasti-mezinarodni-ochrany>
- [23] Metodika z oblasti vzdělávání cizinců. In: *Český statistický úřad* [online]. 2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-z-oblasti-vzdelavani-cizincu>

- [24] Migrace. In: *Varianty* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/slovnicek-pojmu/25-migrace>
- [25] Most pro o.p.s. – výroční zprávy. In: *MOST pro* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.mostlp.eu/info-o-most-pro-o-p-s-informace-o-spolecnosti/most-pro-o-p-s-vyrocní-zpravy/>
- [26] PICK, Otto a Vladimír HANDL. *Zahraniční politika České republiky 1993 -2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2004. ISBN 80-86506-39-8.
- [27] Podkladový materiál Ministerstva vnitra pro poslance Parlamentu ČR. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-vlady-cr-o-migracni-krizi.aspx>
- [28] Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu. MVČR [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx>
- [29] Strategie migrační politiky. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>
- [30] Terminologický slovník. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- [31] TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-19-8.
- [32] TRBOLA, Robert a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.
- [33] Usnesení vlády ČR ze dne 9. února 2011 č. 99 k Aktualizované koncepci integrace cizinců – Společné soužití. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [34] Vybrané typy pobytů na území ČR. Migrace [online]. [cit. 2016-11-16]. Dostupné z: <http://www.migrace.com/bx/cs/1/2>
- [35] Vyhláška č. 88/2011 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-88>

- [36] Vyhláška č. 328/2015 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-328>
- [37] Vyhláška č. 428/2010 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-428>
- [38] Vyhláška č. 429/2010 Sb. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/pravnipredpisy_zz/429_2010.pdf
- [39] Výroční zprávy. In: *Slovo 21* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.slovo21.cz/index.php/ke-stazeni-2/vyrocnizpravy>
- [40] Zákon č. 325/1999 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>
- [41] Zásady migrační strategie České republiky. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>
- [42] Zpráva o realizaci koncepce cizinců v roce 2009. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. Praha [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [43] Život cizinců v ČR - 2016: Archiv. In: *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivot-cizincu-v-cr-4e8zpr5hif>